

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ ГУМОРИСТИЧНОГО ЕФЕКТУ
В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНІМАЦІЙНОГО СЕРІАЛУ
«РОЗЧАРУВАННЯ»

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми

*«Переклад з англійської та другої
західноєвропейської мови»,*

спеціальність – 035.041 Філологія
(германські мови та літератури (переклад
включно), перша – *англійська*)

Вікторія Василівна ІВАСІКІВ

Науковий керівник:

асист. Світлана КАБАНОВА

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

протокол №13 від «03» червня 2024 року

в.о.завідувача кафедри _____ (підпис)

к.філол.н. Олена Підгрушна

КИЇВ

2024

АНОТАЦІЯ

Праця присвячена окресленню стратегій і тактик відтворення гумористичного ефекту в англо-українському перекладі анімаційного серіалу «Розчарування». Задля цілковитого досягнення поставлених завдань та мети роботи, яка полягає у визначенні особливостей та найбільш плідних підходів у перекладі гумору на матеріалі розвідки, шляхом теоретичного методу аналізу в першому розділі досліджено класичну та сучасну наукову літературу, що сприяло: розкриттю та виведенню поняття гумору і його природи; окресленню наявних поділів комічних одиниць; порівнянню та виокремленню основних стратегій і тактик відтворення гумористичного ефекту; виявленню головних викликів у перекладі комізму з урахуванням аудіовізуального аспекту матеріалу розвідки.

В практичному розділі був проведений ретельний перекладацький аналіз підходів тлумачення гумору в анімаційному серіалі «Розчарування». Ефективність перекладацьких тактик окреслено на основі власноруч виведеної класифікації міри відтворюваності (повне, часткове, відсутнє та набуте) комічного елемента, що бере до уваги особливості матеріалу розвідки. У результаті дослідження було розкрито вдалість, рівень та вагу семантичних компонентів у відтворенні випадків мультимодального і мовного гумору, а також виявлено та обґрунтовано найбільш успішні тактики перекладу таких комічних одиниць. Крім того, проведений компаративний аналіз дозволив прослідкувати та довести доцільність використання основних стратегій відтворення гумористичного ефекту у перекладі серіалу «Розчарування», провідною з яких є одомашнення, а також визначити тактики втілення цього підходу до перекладу комічних одиниць і відтворення/створення гумористичного ефекту в українському дубляжі.

Ключові слова: гумор, комічний ефект, перекладацькі стратегії, анімаційний серіал, мультимодальність, одомашнення.

ABSTRACT

The paper focuses on outlining the strategies and tactics of reproducing the humorous effect in the English-Ukrainian translation of the animated series «Disenchantment». In order to comprehensively fulfill the tasks and aim of the study, which is to identify the features and most effective approaches to the translation of humor on the basis of the research material, the first chapter of the work uses the theoretical method of analysis to examine classical and modern scientific literature. This contributed to exploring and deriving the concept of humor and its nature; outlining the existing classifications of comic units; comparing and singling out the main strategies and tactics for reproducing the humorous effect; identifying the main challenges in translating humor with regard to the audiovisual aspect of the work's material.

The paper's practical chapter presents the results of a thorough translation analysis, focused on the approaches to reproducing humor in the animated series "Disenchantment". The efficiency of translation tactics is outlined on the basis of the created classification on the degree of reproducibility (full, partial, absent and acquired) of the comic element, which takes into account the specific features of the research material. The study has evaluated the felicity, degree and importance of semantic components in the reproduction of multimodal and linguistic humorous units, as well as revealed the most successful tactics of translating such comic elements.

In addition, the comparative analysis enabled to trace and prove the expediency of applying the prevalent strategies for reproducing the humorous effect in the translation of the animated series «Disenchantment», with domestication being in the lead, as well as to determine the tactics of implementing this approach to the translation of comic units and reproducing/creating a humorous effect in Ukrainian dubbing.

Keywords: humor, comic effect, translation strategies, animated series, multimodality, domestication.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ABSTRACT	3
ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОМІЧНОГО ТА ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КРІЗЬ ЛІНГВІСТИЧНО-ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧУ ПРИЗМУ	9
1.1. Специфіка визначення поняття гумору, його природа та класифікації в лінгвістичному і перекладознавчому розрізі	9
1.2. Основні стратегії і тактики відтворення гумористичного ефекту в перекладі.....	14
1.3. Виклики та перешкоди відтворення комічного: почуття гумору, стик культур, мультимодальність.....	20
Висновки до Розділу I	23
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ ВІДТВОРЕННЯ ГУМОРУ В АНІМАЦІЙНОМУ СЕРІАЛІ «РОЗЧАРУВАННЯ»	25
2.1. Стисла довідка про анімаційний серіал «Розчарування»	26
2.2. Аналіз гумористичних елементів та тактик їх перекладу на матеріалі серіалу «Розчарування».....	27
2.2.1. Мультимодальний гумор	27
2.2.2. Відтворення мовного комізму	30
2.3. Стратегія одомашнення як один з панівних підходів до відтворення комічного ефекту.....	36
2.3.1. Переклад комічних реалій	36
2.3.2. Відтворення гумористичних елементів у репліках.....	41
2.3.3. Тактика експресивації у відтворенні комічного	44
Висновки до Розділу II	46
ВИСНОВКИ	48

SUMMARY	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
Додаток А	60
Додаток Б	63
Додаток В	76

ВСТУП

Актуальність теми роботи зумовлена підвищеною цікавістю перекладацької спільноти до проблематики відтворення гумору та появою за останні десятиліття великої кількості праць, що досліджують його сутність і природу (С. Аттардо, В. Раскін), розглядають його з точки зору мовознавства (О. Калита, А. Болдирєва, Ю. Савіна) та окреслюють застосування підходів до його відтворення у перекладі (Ж. Вандаеле, О. Підгрушна, П. Забалбеско, Д. К'яро).

Незважаючи на доволі велику кількість нових досліджень, у сфері перекладу гумору панує неоднотайність, тож наша розвідка зумовлена нагальністю питання вивчення тактик для адекватного передання гумористичного ефекту і комічних одиниць, а також визначенні найбільш плідних та характерних для матеріалу дослідження стратегій їх перекладу.

Об'єктом дослідження є гумор у текстах англomовних комічних анімаційних серіалів.

Предметом дослідження виступають стратегії і тактики відтворення гумору в анімаційному серіалі «Розчарування» українською мовою.

Мета полягає у визначенні особливостей відтворення гумору на матеріалі анімаційного серіалу «Розчарування» та окресленні найбільш ефективних підходів для його передачі з англійської на українську мову.

Для досягнення мети роботи необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розкрити поняття та природу гумору з точки зору лінгвістики і перекладознавства, а також розглянути його наявні таксономії, описані в працях дослідників у сфері мовознавства та перекладу;
- порівняти запропоновані сучасними перекладознавчими дослідженнями стратегії і тактики відтворення гумору;
- виокремити основні виклики в перекладі комічного, враховуючи аудіовізуальну компоненту матеріалу дослідження;

- окреслити використані в матеріалі дослідження тактики та визначити міру відтвореності видів гумористичних елементів;
- виокремити найбільш плідні стратегії відтворення комічних одиниць в українському дубляжі та оцінити їх доцільність.

Матеріалом дослідження став 1 сезон (10 серій) анімаційного серіалу «Розчарування» від *Netflix* та його український переклад від студії *Postmodern Production*, виконаний перекладачкою Оленою Бабенко.

До методів дослідження увійшли:

- теоретичний метод аналізу, що використовувався для вивчення теоретичних аспектів гумору, визначення його дефініції, природи, видів та стратегій і тактик відтворення;
- метод індукції, щоб узагальнити досліджену теоретичну інформацію з наукових праць та розглянутих на матеріалі дослідження способів перекладу комічних елементів;
- описовий метод аналізу, аби виокремити особливості стратегій і тактик перекладу анімаційного серіалу «Розчарування»;
- компаративний метод аналізу в порівнянні оригіналу анімаційного серіалу «Розчарування» і його дубляжу українською мовою;
- метод кількісного аналізу, що сприяв визначенню частки комічних елементів та їх класифікації за рівнем відтворення;
- методи суцільної та довільної вибірки для підбору комічних елементів.

Наукова новизна роботи полягає в проведенні на ґрунті власноруч виведеної системи оцінювання міри відтворення комічних елементів та окресленні тактик, що використовуються на різних рівнях цієї категоризації, а також дослідженні відкритого питання виокремлення найефективніших стратегій адекватного відтворення гумористичного ефекту й обґрунтуванні їх доцільності в дубляжі анімаційного серіалу «Розчарування».

Практичне значення нашої розвідки полягає в можливості застосування її результатів на вітчизняних і закордонних перекладознавчих нивах для кращого розуміння функціонування гумористичного ефекту, вибору

перекладачами адекватних та найбільш ефективних стратегій і тактик його відтворення з мінімізацією втрат комізму, а також слугувати підґрунтям для подальших досліджень у сфері та джерелом навчальних матеріалів для студентів-перекладачів.

Розвідку було **апробовано** презентацією її основних результатів на конференції та публікацією тез у збірнику VIII Всеукраїнських наукових читань за участю молодих вчених «Філологія ХХІ століття: нові дослідження і перспективи, Частина I (ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка, 11 квітня 2024 року).

Структура роботи зумовлена метою розвідки та поставленими завданнями і включає анотацію українською та англійською мовами, вступ, два розділи, загальні висновки, списки використаних джерел, додатки та summary.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОМІЧНОГО ТА ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КРІЗЬ ЛІНГВІСТИЧНО-ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧУ ПРИЗМУ

1.1. Специфіка визначення поняття гумору, його природа та класифікації в лінгвістичному і перекладознавчому розрізі

Доволі часто намагання дослідити явище гумору розглядають як щось комічне, що вельми іронічно, оскільки вважається нібито «нудні дослідники» лише паплюжать його фундаментальну суть і намагаються загнати «несерйозність» у «серйозне» [26, с. 2]. Ба більше, у своїй праці письменник Елвін Брукс Вайт прирівняв спроби аналітично дослідити та систематизувати комічне до «препарування жаби», начебто результат обох цих процесів однаковий: предмет дослідження – мертвий, а викриттям його «нутрощів» задоволені лише вчені [39, с. xvii]. Недарма серед широких мас існує думка, що пояснення жарту стирає його комічність. Проте, незважаючи на згадані вище упередження, поняття гумору і його природи входить до сфери зацікавлення та, відповідно, є об'єктом досліджень у низці різноманітних галузей: психології, соціології, культурології, філософії, лінгвістиці та перекладознавстві зокрема.

Розпочнімо наше дослідження із визначення того, що ж таке, власне, гумор. Опираючись на дедуктивний метод, вважаємо за потрібне піти від загального до більш конкретного та спершу розглянути найбільш базові тлумачення. В академічному тлумачному словнику української мови СУМ-20 гумор трактується як: «1) Доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття недоліків; уміння подати, зобразити щось у комічному вигляді. 2) Художній прийом у творах літератури або мистецтва, заснований на зображенні чого-небудь у комічному вигляді, а також твір літератури або мистецтва, що використовує цей прийом; 3) Психічний стан; настрій» [43].

На нашу думку, найближчим визначенням гумору в мовознавчо-перекладацькому напрямі, яке можна вивести зі згаданого вище загального,

зокрема включатиме в себе симбіоз перших двох значень. Пропонуємо розглядати гумор з двох боків: автора та реципієнта. Для автора – це прийом, засіб висловлення, інструмент. Для реципієнта – процес сприйняття прийому автора. Перекладачеві важливо чітко розуміти такий принцип функціонування гумору, оскільки він є посередником між тим, хто творить, та тим, хто сприймає контент.

У своїх «Лінгвістичних теоріях гумору» С. Агтардо пише, що наукова спільнота не може досягти однастайності з приводу того, як розділяти чи куди відносити гумор, оскільки доволі часто його ототожнюють з поняттями «комічне» та «смішне» [13, с. 3]. Поняття гумору справді доволі часто плутають зі сміхом. Воно й не дивно, оскільки ці явища доволі тісно пов'язані. Однак, варто розуміти, що гумор – це не завжди сміх, а сміх – не завжди результат гумору. Дослідник Ж. Вандаеле у своїй праці зазначає, що сміх закладається на інстинктивному рівні в якості механізму, що сприяє соціалізації. Гумор же вимагає вміння мислити та розуміти систему символів, на базі якої, власне, він будується, тож це явище характерне виключно людині з усією повнотою її інтелектуальних здібностей [34, с. 147].

Ми вважаємо, що гумор – це, зокрема, спроба спонукати сміх, що не завжди є успішною, адже почуття гумору кожної людини унікальне та формується в особливих умовах, під впливом розмаїтих чинників та життєвих обставин. Немає ідентичних людей, відповідно, немає людей, що «сміятимуться ідентично». Тому інтенцією гумору, безумовно, є реакція у вигляді сміху, але це не означає, що вона обов'язково має стати розв'язкою жартівливої ситуації, так званім «виплеском» в якійсь зі своїх форм (усмішка, хихотання, регіт тощо). Крім того, гумор також викриває вади, штовхає реципієнта до їх обмірковувань та несе в собі більшу серйозність, ніж як здається на перший погляд. Отож, трактувати його мету як лише спонукання сміху – це помилка [8, с. 17].

Б. Дземідок вважає, що в комічній теорії «гумор» вживається у двох сенсах: синонім до категорії комічного та її підкатегорія [20, с. 67]. Першої думки має тенденцію притримуватись західна наукова спільнота, в той час як

вітчизняні вчені вбачають у ньому різновид комізму [2, с. 2]. Наразі в українському мовознавстві прийнято виділяти в комічному чотири підкатегорії: гумор, сатиру, іронію та сарказм [10, с. 58].

Гумор як підкатегорія комічного являє собою симбіоз серйозності та розваги і націлений не «вколоти», а доброзичливо пожартувати та привернути увагу до певної проблеми [10, с. 59]. Однак, дослідники Дж. Гофманн, С. Гайнц, Д. Пан та В. Рух у своїй праці вирізняють «світлий/добрий» (кумедний, доброзичливий та абсурдний) і «темний/токсичний/агресивний» (сарказм, цинізм та іронія) гумор [18, с. 371]. Також не можна забувати про існування поняття «чорного гумору», що фактично суперечить визначенню гумору як істинно доброзичливого явища та висміює людську безпорадність і залежність від фатуму [45]. **Сатира** – різке висміювання тих чи інших вад на ґрунті їх заперечення та засудження [5, с. 14]. **Іронія** – категорія комічного, що будується на непрямому глузуванні над недосконалістю з метою насмішки [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**]. Фактично, іронія – це коли істина висловлюється антонімічно. **Сарказм** – токсичний, уїдливі дотеп з наміром висміяти [31, с. 704]. Його вважають вищою ланкою іронії, оскільки він перевершує її в плані експресивності та критики предмета висміювання [5, с. 34]. Як зазначено в монографії О. Калити, види комічного доволі гнучкі, а їх кордони розмиті, тож гумор може перетікати в іронію, а вона наближатись до сарказму [5, с. 14]. Саме тому, у нашому практичному дослідженні ми воліємо розглядати категорію комічного комплексно та ототожнювати її з поняттям гумору, оскільки вважаємо за потрібне розкрити і дослідити усю повноту його видів у перекладі.

Під час опрацювання джерел ми не натрапили на усталене визначення гумору з урахуванням перекладознавчої компоненти, а сам по собі гумор – поняття вельми широке, тому спробуємо вивести дефініцію, що зосереджуватиметься саме на проблемі його тлумачення. Головне завдання перекладу – відтворення; головне завдання гумору, яке ми вивели вище, – викликати сміх/шляхом висвітлення з комічного боку привернути увагу до

важливих речей. Також доцільним вважаємо звернути увагу на поняття гумористичного елементу, оскільки в процесі перекладу ми розбиваємо гумор, тобто виокремлюємо комічні одиниці з його масиву. Крім того, з огляду на зроблений нами раніше висновок, для автора та реципієнта гумор – це різне, і це потрібно враховувати в процесі перекладу. Отож, **гумор у перекладі** – масив комічних елементів у тексті-джерелі, застосованих його автором, що мають на меті привернути увагу реципієнта шляхом сміхової компоненти та викликати в нього реакцію (неважливо чи у вигляді сміху, чи процесу обмірковування висвітленої теми).

У ході мультидисциплінарних досліджень природи та сутності гумору з'явилась низка його теорій, у тому числі лінгвістичних. Зазвичай виділяють три класичних теорії, які поширюються на загальний масив галузей, що досліджують питання комічного: **теорія переваги** (вбачає суть гумору в пейоративному ставленні автора жарту до реципієнта, глузуванні з нього [24, с. 27]), **теорія звільнення** (вважає сміх виплеском нервової енергії [27, с. 413]) та найбільш релевантна для дослідження гумору з точки зору мовознавства – **теорія невідповідності**, крізь призму якої гумор – це неочікуваність, вихід за рамки стандартного розвитку подій, поєднання непоєднуваного, «ошукане сподівання». Перекладознавиця О. Підгрушна, опираючись на теорію несумісності, підсумовує сутність гумору як «несумісність між очікуваним і дійсним, зіткнення «стереотипної ситуації» та її «ігрового варіанту»» [8, с. 17]. Вчена В. Самохіна називає гумор «карнавалом мови», що відступає від загальноприйнятих норм, як люди під час карнавалу, тим самим висвітлюючи його неочікувану сутність [11, с. 82].

Вчений С. Аттардо проводить паралель між теорією невідповідності та лінгвістичними теоріями гумору [13, с. 49]. М. Динел зазначає, що зацікавленість в гуморі до мовознавства прийшла згодом, а теорія несумісності вважалась доцільною лише в поєднанні з теорією її розв'язання, представленою науковій спільноті Дж. Салзом і розвинутою Т. Шульцом, за якою в кожному жарті є стадія виявлення несумісності та стадія її розуміння [19, с. 3]. На

мовознавчих нивах найбільшою популярністю послуговуються семантична теорія гумору та загальна теорія вербального гумору. Перша була описана В. Раскіним і передбачає стратегію «*протиставлення сценаріїв*»: жарт складається із зав'язки, що має хоча б два можливі розвитку подій, і розв'язки, що творить комічний ефект [27, с. 413-414]. Загальна теорія вербального гумору по своїй суті є ширшим варіантом семантичної та вирізняє шість критеріїв жарту: «*протиставлення сценаріїв*»; *логічний механізм* – конектор сценаріїв; *ціль* – «жертва жарту» [4, с. 181]; *обставини/контекст*; *мова* – лексично-граматичні особливості; *тип нарації* – жанр жарту [15, с. 51]. А. Болдирева вбачає сутність та принцип функціонування гумору в обманутому очікуванні, розумінні розбіжності, виникненні дисонансу й опозиції до нього (*рефреймінгу*) [2, с. 9].

Однак, незважаючи на спроби вчених систематизувати і «приборкати» гумор, поки немає довершених мовознавчих теорій, які б змогли цілковито пояснити це явище та його природу, повністю розкрити його сутність і дослідити усе розмаїття його аспектів. З огляду на проаналізовану вище інформацію можемо зробити висновок, що в сучасному мовознавчому контексті сутність гумору переважно вбачають та трактують як виявлення збою в шаблонному розвитку подій, що викликає (точніше, має намір викликати) в людини різку емоційну реакцію через невиправдання її очікувань.

Розмаїття класифікацій комічних одиниць величезне, оскільки й аспектів їх поділу безліч. Одним з найбільш релевантних для мовознавчої та перекладацької сфер є поділ на універсальний, культурно специфічний і лінгвістичний комізм [12, с. 5]. До **універсальної** категорії відносять доволі простий з точки зору мовних конструкцій та складності їх перекладу гумор. Другий, **культурно специфічний**, – більш вузький та складний для відтворення, оскільки ґрунтується на аспектах, притаманних певній общині. Під **лінгвістичним** розуміють гумор, в основі якого лежать складні мовні конструкції (до прикладу, каламбури), що їх часто нарікають «неперекладними» [6, с. 83-84].

Крім того, за іншою таксономією виокремлюють **мовний і ситуативний** гумор. Суть першого проглядається у розбіжності семантики та знакової форми мовних одиниць [9, с. 330-331]. В основі ситуативного гумору лежить неочікуваність, руйнування сподівань, стирання стереотипних рамок ситуації та очевидного розвитку подій. Незважаючи на розмежування цих понять у цій класифікації, вони доволі взаємозалежні, адже мова є головним засобом вираження ситуативного гумору [8, с. 18].

Підсумовуючи, хочемо зазначити, що гумор – дуже складне для дослідження явище, оскільки по своїй суті він невловимий і занадто обширний. Незважаючи на активну зацікавленість у цьому понятті та плідну працю дослідників, немає ані усталеного визначення поняття гумору, ані всеохопного пояснення його природи та сутності, ані одностайної категоризації. Тому, власне, ця тема потребує подальших досліджень та напрацювань, особливо у сфері перекладознавства, оскільки гумор є невід’ємною частиною комунікації між людьми та культурами, а відтворення такої комунікації – це одне з основних завдань перекладу.

1.2. Основні стратегії і тактики відтворення гумористичного ефекту в перекладі

Будь-який переклад передбачає безумовну зміну форми тексту, адже лексичні конструкції, граматичні тенденції, культурне тло та семантичні одиниці у мовах різняться. Як зазначає дослідниця Керол Дж. Воллес: «Переклад, меншою чи більшою мірою, завжди повинен зраджувати оригіналу» [38, с. 75]. На переклад впливає безліч інтра- та екстралінгвальних чинників, він не знаходиться у вакуумі, а підлаштовується до законів цільової мови. Значення як одиниця перекладу також доволі мінливе, багатогранне та залежне від контексту поняття, тож воно неодмінно викривлятиметься і частково руйнуватиметься у ході відтворення, втрачаючи, або ж навпаки набуваючи нових семантичних забарвлень, а іноді й зовсім трансформуватиметься у щось абсолютно несхоже на оригінал [14, с. 1-2]. Саме способи такої значеннєвої та/або формової руйнації, на нашу думку, можна вважати стратегіями і

тактиками перекладу. Проте, аби в нашому дослідженні не залишалось термінологічних неточностей та розмитих понять, вважаємо за потрібне окреслити визначення перекладацьких «стратегій» і «тактик» та дослідити думки вчених щодо їх таксономії.

Насправді, не існує одностайної класифікації усіх перекладацьких стратегій, особливо у вузькій сфері гумору. Більше того, сам термін «перекладацька стратегія» не є уніфікованим, оскільки його можуть ототожнювати з перекладацькими трансформаціями, або ж розглядати як загальний «стиль» перекладу. Цікавим вважаємо твердження І. Гамб'єра, що якщо стратегії – це механізми для ідентифікації вирішення проблеми, то техніки вже стосуються результатів вирішення цих проблем [21, с. 416]. Власне, у перекладознавстві здебільшого тяжіють до поділу перекладацьких підходів надвоє, проте скоріш на «ширші» та «вужчі». П. Ньюмарк, до прикладу, розділяє поняття перекладацьких «методів», що застосовуються до всього тексту, і «процедур», що стосуються речень чи ще менших мовних одиниць [29, с. 81].

Але до точної диференціації понять «стратегія» та «тактика» нас приводить класифікація перекладацьких підходів з огляду на «розмах» тих відтворюваних одиниць, які вони покривають: «глобальні» і «локальні» [32, с. 67]. Перші фокусуються на охопленні комплексного підходу перекладу, беручи до уваги загальні тенденції. Другі ж застосовуються до конкретних ситуацій та поділяються на текстові рішення (класичні перекладацькі трансформації: *додавання, опущення, компенсація* тощо) і позатекстові рішення (*написання перекладацької примітки, передслова, формування глосарію* і т.д.) [21, с. 416]. Ми вважаємо за потрібне не враховувати позатекстові тактики в ході нашого дослідження, оскільки вони не релевантні для сфери аудіовізуального перекладу (до якої входить матеріал розвідки) та, на нашу думку, стосуються більше «рішення перекладача» аніж «перекладацького рішення». Дослідниця І. Коріна зазначає, що в перекладознавстві глобальні перекладацькі стратегії також називають методами (як ми це бачимо у згаданого вище П. Ньюмарка), а

локальні – техніками, трансформаціями чи процедурами [17, с. 484].

У нашій роботі ми розділятимемо поняття «стратегій» і «тактик» з огляду на вищезгаданий розподіл. До стратегій відносимо поняття ширші, що фокусуються не так на зміні текстової форми, як на самому стилі перекладу, а під тактиками розуміємо вужчі методи реалізації стратегій, тобто лексичні, граматичні, семантичні та інші перекладацькі перетворення.

Нівелювавши розмитість понять «стратегія» і «тактика», вважаємо доцільним розглянути їх види. Повертаючись до методів/стратегій П. Ньюмарка, вчений ділить їх на ті, що фокусуються на мові-джерелі, та ті, що уподібнюють текст до обставин мови-реципієнта. До перших він відносить переклад *«слово в слово»* (зі збереженням порядку слів, використанням найбільш поширених семантичних значень та буквальною передачею культурно специфічної лексики), *буквальний* (з використанням еквівалентно найбільш відповідних конструкцій у мові перекладу і відтворенням слів поза контекстом), *наслідувальний* (з дотриманням намірів та стилю мовної реалізації оригінального тексту за допомогою якнайточнішого відтворення контекстуальних значень в умовах обмежень, представлених граматиною та лексикою мови перекладу) і *семантичний* (наслідувальний метод, проте із врахуванням естетичної функції оригіналу та природності його звучання в цільовій мові) переклади. До других входить *адаптація* (перехід між культурами; здебільшого використовується для перекладу комедій, поезій та інших художніх творів), *вільний* (по своїй суті – перефразування), *ідіоматичний* (передає посил, але спотворює сенс використанням непригаманних мові оригіналу фразеологічних одиниць) та *комунікативний* (відтворює точне контекстуальне значення, пристосовуючи водночас зміст і мову до сприйняття реципієнтом) переклади. Та варто зазначити, що найпродуктивнішими він вважає саме *семантичний* та *комунікативний* методи, адже лише вони втілюють дві невід’ємні «чесноти» якісного перекладу – точність та стислість [29, с. 45-47].

Вчений Л. Венуті розглядає у своїй праці стратегії *одомашнення*

(припасування оригіналу до культури цільової мови) та *очуження* (дотримання культурного тла мови-джерела) як провідні підходи до перекладацького процесу [36, с. 20-21]. Дослідниця Е. Ахмедова співставляє стратегії *одомашнення* і *очуження* з Ньюмарківськими *адаптацією* на *наслідуванням*, адже вони несуть в собі ті ж функції – наближення до/віддалення від культури цільової аудиторії перекладу. Крім того, вчена вважає основними стратегіями саме *одомашнення*, *очуження* та *комунікативний* метод Ньюмарка [1, с. 82].

Стратегіям **одомашнення** та **очуження** приписують певний перелік тактик, що слугують засобами їх втілення в перекладі. До стратегії **очуження** відносять: *дослівний переклад* (збереження ідентичної синтаксичної та лексичної структури); *запозичення* (відтворення слова без змін); *калькування* (переклад одиниці буквально, відповідно до норм цільової мови; варто зазначити, що ми не вважаємо калькування виключно тактикою очуження, адже в перекладі реалій слова можуть ділитися на семи, що відтворюються та адаптуються до мови перекладу, тож розглянемо це питання в практичному розділі). При **одомашненні** використовують: *перестановку* (зміна порядку слів); *заміну частин мови/членів речення/форм слова (транспозиція)*; *модуляцію* (розвиток семантичного значення); *роз'яснення* (викриття в перекладі «прихованого»); *додавання* (використання в перекладі більшої кількості слів); *культурний еквівалент* (підбір найближчого відповідника в мові перекладу); *адаптацію* (заміна елемента культурного простору оригіналу на одиницю цільової культури); *перекладання* (передання сенсу «іншими словами»); *синонімію* (використання найближчого синоніму до прямого відповідника); *опущення* («ігнорування» одиниці в перекладі) [33, с.48-56]. Ця таксономія переформується з поділом вчених Ж. Вінея та Ж. Дарбельнета на **прямі** (*запозичення, калька і буквальный переклад*) та **непрямі** (*транспозиція, модуляція, еквівалентність і адаптація*) [37, с. 46-54]. Можемо прослідкувати співвідношення стратегії **одомашнення** з **непрямим** підходом, а **очуження** з **прямим**.

Багато тактик вищезгаданих поділів переформується з класифікацією

перетворень П. Ньюмарка, хоча й до їх переліку уже входять не лише притаманні вищезгаданим стратегіям засоби. Зокрема, вчений вирізняє: *перехід* (запозичення, транскодування тощо); *натуралізацію* (уподібнення запозичення в результаті *переходу*); *культурний еквівалент*; *функціональний еквівалент* (культурно специфічне поняття перекладається нейтральним); *описовий еквівалент* (переклад обирається в результаті співставлення опису та функції реалії); *синонімію*; *кальку* («наскрізний переклад»); *транспозицію*; *модуляцію*; *словниковий (усталений) еквівалент*; *перекладацьку позначку* (виділення новоперекладеного поняття лапками); *компенсацію* (відтворення елемента в іншій частині речення чи прилеглому реченні); *компонентний аналіз* («розбивання» слова на сегменти для порівняння сем, які потрібно додати в перекладі); *ущільнення та розширення* (зменшення чи збільшення кількості мовних одиниць); *перифразу*; *нашарування (couplets, triplets, quadruplets)* кількох перелічених вище тактик [29, с. 81-91].

До класичних таксономій українського перекладознавчого простору можемо віднести окреслений дослідницями Л. Науменко та А. Гордєєвою поділ на **лексико-семантичні**, **граматичні** та **стилістичні** трансформації. З огляду на всі розглянуті вище поділи перекладацьких тактик, цей – найбільш вичерпний, адже охоплює трансформації на усіх мовних рівнях.

I. Лексико-семантичні тактики включають: *вибір варіантного відповідника*; *контекстуальну заміну* (несловниковий відповідник); *калькування*; *описовий переклад*; *транскодування*; *антонімічний переклад* (*негативація, позитивація, анулювання двох негативних компонентів*); *компресія та декомпресія* (зменшення/збільшення кількості мовних одиниць); *перестановка*; *транспозиція* (*номіналізація і вербалізація*); *конкретизація та генералізація* (використання вузького/ширшого за значенням слова).

II. До граматичних перетворень входять: *компенсація*; *зміна порядку слів у реченні* (фокусується на синтаксичних нормах цільової мови); *поділ* (просте речення відтворене складносурядним чи складнопідрядним); *інтеграція* (складне речення відтворюється простим).

III. **Стилістичні** трансформації охоплюють: *логізацію* та *експресивацію* (позбавлення/набуття експресивності у перекладі); *модернізацію* й *архаїзацію* (використання сучасного/застарілого слова у відтворенні архаїчної/модерної лексики) [7, с. 4-33].

Однак, навіть така ґрунтовна та комплексна класифікація не включає в себе абсолютно всі види трансформацій, що зустрічаються в перекладі. До прикладу, вертаючись до попередніх класифікацій, можемо помітити, що тут відсутні певні зазначені вище тактики, до прикладу, *модуляції* та *адаптації*. Тож орієнтуватися у дослідженні лише на одну класифікацію ми не можемо, адже не існує єдиної всеохопної таксономії усіх прийомів.

Здебільшого у відтворенні гумористичних одиниць обирають послуговуватись саме загальним переліком класичних стратегій і тактик перекладу (як-от викладених вище), проте дослідники гумору намагались вивести власні комічно специфічні таксономії методів його перекладу. До прикладу, П. Лов виділяє 7 стратегій перекладу жартів: 1) *спочатку панчлайн, а потім підв'язка* – найперше потрібно перекладати кульмінацію жарту, а потім, за потреби, пояснювати; 2) *природня компенсація* – заміна одних форм вербального гумору на інші (наприклад, компенсація гри слів метафорою); 3) *(місцева) компенсація*; 4) *розрідження* – вилучення певної кількості жартів за наявності їх великої кількості; 5) *роз'яснення* – перехід від «прихованого» в оригіналі до «явного» в перекладі [28, с. 64]; 6) *перебільшення*; 7) *подання сигналу* – особливо стає в пригоді при усному перекладі та полягає в позначенні наявності жарту без його відтворення (наприклад: «Тут автор хотів, щоб ви посміялися») [25, с. 69-70]. Бачимо, що така класифікація тактик є доволі вузькою та не розглядає внутрішні перетворення й особливості різних типів гумористичних одиниць. Ми вважаємо, що таксономії П. Лова бракує всеохопності та чіткості. До прикладу, стратегію *подання сигналу* варто відносити лише до методів відтворення усного гумору, адже її аж ніяк не застосуєш у перекладі художнього тексту.

Вчена О. Підгрушна вважає, що найбільш вдале відтворення гумору

неодмінно ґрунтується на врахуванні його типів, тож розділяє способи перекладу комічного згідно його поділу на мовний, для якого характерне застосування *повного перекладу* та *розширення вихідного елемента*, ситуативний, якому притаманний *спосіб повного/частково зміненого відтворення* і *функціональної заміни*, та культурно специфічний, що переважно перекладається *додаванням коментаря* і *культурно-ситуативною субституцією* [9, с. 330-332]. Ми погоджуємося з дослідницею щодо твердження, що стратегії потрібно застосовувати з огляду на тип гумористичної одиниці, адже до перекладу гри слів та культурних реалій, до прикладу, тлумач неодмінно підходитиме по-різному.

Вчений П. Забалбеско виводить «бінарне розгалуження», що пропонує п'ятирівневий підхід передачі гумору, в якому за умови неможливості виконання першого пункту тлумач переходить до другого, від другого до третього і так далі. Вчений виділяє наступні етапи перекладу: 1) продукування ідентичного жарту в перекладі; 2) відтворення оригіналу таким же типом комічної одиниці; 3) використання будь-якого гумористичного елемента; 4) тактика компенсації; 5) втрата гумористичного ефекту [40, с.18].

Отож, зважаючи на опрацьований вище матеріал, можемо дійти висновку, що не існує одностайної класифікації стратегій і тактик відтворення гумористичного ефекту. Більше того, сфері перекладознавства загалом бракує уніфікованості базових перекладацьких понять: методів, стратегій, тактик, технік, підходів, процедур тощо. Відповідно, немає й всеохопної таксономії тих чи інших перетворень, до яких вдається перекладач у ході відтворення оригінального тексту, тим паче коли це стосується передачі гумористичних одиниць.

1.3. Виклики та перешкоди відтворення комічного: почуття гумору, стик культур, мультимодальність

Труднощі у відтворенні гумору різноманітні та множинні. Одним з найбільш очевидних викликів є, звичайно ж, здатність виокремити гумористичні одиниці з-поміж тексту, що може стати доволі нелегким

випробуванням для перекладача. Почуття гумору – індивідуальна риса кожної людини, що є унікальною та розвивається в ході життя тієї чи іншої особи під впливом оточення, соціокультурних чинників і, зрештою, умовного «фатуму», притаманного лише цьому індивіду. Саме тому, до прикладу, існує поняття національного гумору, адже переважна більшість іноземців не збагнуть жартів українського культурного простору, або ж візьмемо до уваги «inside jokes», які розумітиме певний ряд людей, що входять до одного кола спілкування.

У багатьох комічних аудіовізуальних матеріалах раніше існувала тенденція до виділення гумористичних елементів «закадровим сміхом», що значно полегшувало необхідність виокремлення гумористичних одиниць з-поміж тексту. Проте, така традиція залишилася в минулому та здебільшого не притаманна сучасному аудіовізуальному контенту, тож нині тлумачі не мають очевидних «підказок» щодо того, де саме потрібно знайти і відтворити комічний ефект. З іншого боку, спад популярності такого прийому може грати перекладачеві на руку та давати більше свободи, оскільки у разі наявності неперекладної комічної одиниці використання перекладацької стратегії упущення/компенсації не супроводжуватиметься дисонансом щодо того, чому за кадром чуто сміх, якщо жарт не лунав.

Крім того, існує масив людей, у яких почуття гумору слабке, або ж зовсім відсутнє, а така риса у перекладача аж ніяк не спрятиме його роботи з комічними текстами. Вчений Ж. Вандаеле у своїй праці стверджує, що на відміну від навички написання/перекладу наукових статей, публіцистичних текстів чи бізнес-листів, створення/відтворення гумору – не набуते, а вроджене, тобто до перекладу комічного потрібно мати природній хист [35, с.150].

Як зазначає вчена Д. К'яро, основними перешкодами у відтворенні вербального гумору є «різні мови та різні культури». До найпоширеніших складностей дослідниця відносить проблеми еквівалентності (наскільки далеко від оригіналу перекладач може відійти), неперекладності певних комічних одиниць, соціокультурних чинників (перекладу на стикові культур) та гри слів [16, с. 569-587]. Культурна специфічність гумору слугує нелегким викликом для

перекладача, зокрема це стосується явища неперекладності реалій. Та варто зазначити, що в еру активної міжкультурної комунікації, завдяки новітнім технологіям культурні бар'єри послаблюються і, відповідно, ступінь умовної неперекладності таких компонентів, ймовірно, зменшиться в майбутньому.

Поняття неперекладності саме по собі доволі умовне. Звичайно, гумор, що будується на грі з мовними елементами – значний виклик для перекладача. Відтворювати гумористичні каламбури, метафори, реалії тощо – нелегко, адже окрім відтворення сенсу тлумачеві доводиться звертати увагу одразу на кілька аспектів: форму, стиль та ефект, що його справляє жарт на реципієнта. Однак, ми погоджуємось з твердженням П. Лова, що практично всі вербально висловлені комічні одиниці – перекладні, за умови використання перекладачем вдалих стратегій, та намагатимемось підкріпити це твердження в практичному розділі нашої праці. За словами дослідника: «Якщо жарт у перекладі перестав ним бути – це поганий переклад» [25, с. 59].

Інший пласт викликів для перекладача складає саме відтворення гумору з точки зору аудіовізуального перекладу, адже до нього входить аспект мультимодальності, що крім вербального наповнення передбачає ще й наявність решти модусів, а саме невербальних елементів (звукових, візуальних тощо). Ці модуси являють собою певні семіотичні рівні формування значень [22, с. 127]. Такі тексти також називають креолізованими/полікодовими і розглядають як мульти- чи полісеміотичні синкретичні системи [3, с. 154]. Вчений Г. Кресс називає мультимодальну теорію «єднальною», оскільки вона гуртує під одним «теоретичним дахом» усі можливі засоби творення значення (зображення, музику, жести тощо). Крім того, дослідник тісно пов'язує модуси з культурним аспектом: «Справжнім викликом такі тексти стають у перекладі, чого ж лише варте субтитрування. Та не варто забувати й про відтворення дій, жестів чи рухів, що мають абсолютно відмінні значення у різних культурах» [23, с. 5-11]. Дослідниця К. О'Салліван пропонує розділяти поняття медіа (форми реалізації мультимодальних текстів: телебачення, радіо, рекламні оголошення), модусів (типи систем вираження значення: вербальні, невербальні – візуальні,

акустичні) та графічних знакових систем [30, с. 6]. Отож, складність перекладу таких текстів загалом, тим більше гумору, полягає в нашаруванні модусів. Коли перекладач працює з традиційним текстом, йому доводиться звертати увагу лише на один модус – вербальний (й інколи «підмодуси», як-от формат шрифту, колір тексту, розмір букв тощо). Аудіовізуальний же матеріал додатково накладає на перекладача необхідність слідкувати не лише за текстовим наповненням, але й невербальними чинниками (кадрами на екрані, інтонацією героїв тощо), оскільки в мультимодальному контенті розмежування модусів може призвести до хибного розуміння та, як результат, неадекватного відтворення. Крім того, в аудіовізуальних формах контенту перед перекладачем постає проблема хронометражу реплік та збіг візуального зображення руху мовного апарату з перекладом. Тобто тлумачеві доводиться не лише перекладати складні гумористичні одиниці, а й природно вкладати їх у цілісну картину стрічки.

Можемо підсумувати, що основні виклики у відтворенні гумористичного ефекту полягають в спроможності, чи то пак її відсутності, тлумача виявити комічне в тексті, відмінності культур оригіналу та перекладу, складності мовної структури жарту та, в аудіовізуальному контенті, аспекті мультимодальності.

Висновки до Розділу I

Складність дослідження гумору полягає в його комплексності, розмаїтості та неповторності, а також різниці в думках вчених з приводу його визначення і двоїстості думок щодо його класифікації. Враховуючи відсутність чіткого перекладознавчого визначення та спираючись на опрацьовані матеріали і власні роздуми, нам вдалось визначити гумор як ряд націлених на сміх одиниць в оригіналі, що були використані автором з метою привернути увагу споживача контенту до того чи іншого явища завдяки реакції на нього. Хоча на вітчизняних наукових нивах існує тенденція до виокремлення гумору як однієї з категорій комічного, ми вважаємо доцільним у своєму дослідженні притримуватись західної теорії гумору та сприймати усі відгалуження комічного за його прояви, оскільки межі між всіма його видами доволі нечіткі. По своїй суті гумор – це

зміна очікуваного розвитку подій на непередбачуваний, факт наявності обманутих сподівань та усвідомлення цього алогізму реципієнтом. Хоча одностайної таксономії гумору не існує, з точки зору перекладознавства його здебільшого розділяють на ситуативний і мовний, або ж, за іншою класифікацією, на універсальний, культурно специфічний та власне лінгвістичний.

У перекладі гумору здебільшого послуговуються класичними підходами та перетвореннями, адже виробити застосовну таксономію стратегій і тактик його перекладу практично неможливо, зважаючи на обширність комічного та розмаїття його видів. До стратегій відтворення гумористичного ефекту відносимо глобальні стратегії перекладу, одомашнення та очуження, що визначають загальну тенденцію перекладача у подоланні «комічних» перешкод і варіації яких визнані у переважній більшості проаналізованих перекладознавчих праць провідними глобальними перекладацькими підходами. До тактик відтворення включаємо локальні стратегії перекладу (лексичні, граматичні, стилістичні, семантичні тощо), що застосовуються всередині тексту та націлені на тлумачення конкретних гумористичних одиниць.

До найпоширеніших викликів у відтворенні гумористичного ефекту можна віднести складність ідентифікації комічних елементів у тексті, різницю в соціокультурному тлі мови оригіналу та перекладу, мультимодальність (з огляду на матеріал нашого дослідження) і складність мовних конструкцій.

Оскільки гумор – надзвичайно непередбачуване та креативне явище, його переклад є ідентичним. Саме тому, дослідження комічного допоможуть прослідкувати креативні та найбільш вдалі перекладацькі рішення у відтворенні гумору, проте не зможуть вивести чіткого механізму його перекладу, адже це творчий і вельми специфічний процес, що вимагає унікального підходу до кожної одиниці, уваги до деталей, контексту, культурного тла, ситуативних умов тощо.

У практичній частині нашої роботи ми дослідимо стратегії і тактики відтворення гумористичного ефекту в перекладі на базі власної категоризації,

що спиратиметься на особливості матеріалу дослідження. Також ми окреслимо адекватність та доцільність застосованих стратегій і тактик, виділимо найбільш вдалі та плідні з них з огляду на рівень відтвореності одиниць, обґрунтуємо їх успішність з точки зору загальної картини перекладу і досліджених постулатів перекладознавства.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ ВІДТВОРЕННЯ ГУМОРУ В АНІМАЦІЙНОМУ СЕРІАЛІ «РОЗЧАРУВАННЯ»

Як зазначив дослідник Ж. Вандаеле: «У перекладознавстві тема перекладу гумору до сьогодні, найімовірніше, вважалась настільки безмежним, небезпечним та заплутаним океаном, що висвітленню його процесів, засобів, контекстів і результатів у теоретичному аспекті присвятили доволі мало наукових досліджень» [35, с. 149]. Отож, досліджувати переклад гумору – це актуально і потрібно, та, на нашу думку, за мету слід ставити не власне створення певної системи його відтворення, адже з огляду на окреслення безмежності гумору в Розділі I нашої роботи це завдання стоїть на межі невітлюваності, а щоб прослідкувати найбільш плідні, креативні та винахідливі підходи, до яких вдаються тлумачі, коли стикаються з потребою передати комізм. Насправді, виводити найпродуктивніші тактики відтворення гумору крізь масштабну призму перекладу доволі непросто і майже неможливо, адже «розв'язків» у комічних задач (та й видів цих задач), на відміну від точних наук, у перекладі буде незліченна кількість, яка обмежується лише уявою та креативністю перекладача. Виділення найбільш ефективних тактик не означає, що вони загалом є найпродуктивнішими, а скоріш вказує на стиль та підхід перекладача до подолання мовних перешкод. Отож, наша розвідка має за мету дослідити стратегії і тактики перекладу у вузькому розрізі, а саме на матеріалі

комічного серіалу «Розчарування», щоб виокремити тенденції, до яких вдається тлумач у його перекладі.

2.1. Стисла довідка про анімаційний серіал «Розчарування»

У наш час складно уявити життя без аудіовізуального кіноконенту, адже його споживання, зокрема перегляд фільмів чи серіалів, – одна з найбільш поширених форм розваг у ХХІ столітті. Особливого розвитку ця сфера набула з появою онлайн-майданчиків для стримінгу кінопродукції, адже вони пропонують широченний перелік доступного коненту, на відміну від кінотеатрів чи телебачення. На даний момент у платформи *Netflix* налічується близько 270 млн підписників. Порівняно з кінцем 2023 року, у першій чверті 2024 кількість користувачів *Netflix* збільшилась на 9 млн [42]. А загалом на платформі опубліковано більш ніж 18000 одиниць кінопродукції, що складає близько 100 млрд годин перегляду [41]. З огляду на такий стрімкий розвиток сфери завдяки попиту на стримінгових майданчиках та рясної появи нового коненту, з'являється необхідність його перекладати та, відповідно, досліджувати.

Крім того, не забуваймо про обґрунтовану нами недостатню розкритість теми відтворення гумору, особливо його перекладу з урахуванням особливостей мультимодальності та тенденцій українського дубляжу. Тому, враховуючи наведені вище аргументи щодо актуальності матеріалу нашої розвідки, для дослідження ми обрали оригінал [47] і переклад [46] першого сезону (10-ти серійного) анімаційного серіалу «Розчарування» на *Netflix* від творця культових для світу мультиплікації та українського перекладознавства «Сімпсонів» та «Футурами» Метта Гренінга.

Події серіалу розгортаються під час сатирично зображених Темних віків фентезійного Середньовіччя в іронічно названому королівстві «Дрімленд». У цій «країні мрій» монарх – недалекий тлустий король з дружиною-амфібією на «наркоті», а «принцеса» ходить у штанях та брудних чоботях, лається, не цурається попивати чарочку та має особистого демона, що підбиває її на зовсім некоролівські пригоди. Найкраще контекст описує комічна цитата: «Четверта

ранку і все добре! Власне, «добре» – це радше перебільшення. «Прийнятно» – це вже ближче, якщо вважати смерть, пошесть і шалені злидні прийнятними».

Офіційним перекладом на українську для *Netflix* займалась студія *Postmodern Production*, а саме перекладачка Олена Бабенко, кілька цитат якої зустрічатимуться у подальших підрозділах нашого дослідження, адже для більш комплексного та ретельного аналізу ми зв'язались з нею та попросили прокоментувати певні аспекти її перекладу «Розчарування».

2.2. Аналіз гумористичних елементів та тактик їх перекладу на матеріалі серіалу «Розчарування»

На нашу думку, розгляд тактик та міри відтворення гумористичних одиниць варто розпочинати з їх поділу на види. Саме тому, в цьому підрозділі нашої роботи ми вивели власний підхід до аналізу і поділили досліджувані комічні елементи на мультимодальні (до яких можуть входити усі типи комізму, які в серіалі ґрунтуються на аспекті наявності модусів) та мовні (гра слів, рима, стилістичні компоненти), а їх, відповідно, на повністю, частково відтворені, втрачені та створені виключно в перекладі, аби прослідкувати продуктивність застосованих тактик. До повного відтворення відносимо збереження комічної форми без спотворення контексту (семантика може бути змінена, проте не впливає та ефект жарту), до часткового – наявність гумористичного елемента з частковою втратою комізму чи змісту, до втрачених – відсутність сміхової складової, а до створення – наявність гумору лише в перекладі. Мусимо зазначити, що до випадків втрати гумористичних одиниць ми додаємо власні пропозиції відтворення не з метою «покращення» чи критики, а для доведення раніше висунутої нами тези про різницю в стилях та підходах до відтворення в різних тлумачів та неможливість вивести загальні тенденції використання перекладацьких тактик в масштабах перекладу загалом через такі особливості.

2.2.1. Мультимодальний гумор

Значний пласт гумористичних одиниць складають саме елементи мультимодального комізму. Усі такі виявлені елементи можна побачити в

Додатку А, ми ж розглянемо найбільш яскраві з них. Вже на перших хвиликах серіалу зустрічається приклад складної, цілком відтвореної мультимодальності, нашарованої не лише зображенням та текстом, а ще й грою слів, що ґрунтується на візуальному компоненті. Коли принцесу Тіабіні, що висить догори дригом, несуть вулицею із прив'язаними до двох жердин паланкіну ногами та руками, місцевий трубадур запитує героїню: «*How is it hanging, Princess?*», що в англійському слензі має значення виразу «як справи». Очевидно, гра слів полягає в тому, що принцеса буквально *hanging*, тобто висить. У дубляжі чуємо фразу «*Зависаєте, принцесо?*», що входить вже до українського сленгового вокабуляру, проте скоріш означає веселитись, до прикладу, на вечірці, чи довго затримуватись де-небудь. Хоча український еквівалент дещо **модульований**, адже семантика злегка різниться, це не нівелює адекватність перекладу. У цьому випадку перекладачка влучно передала гру слів, використавши наявний в українській мові **частковий сленговий еквівалент**, що стилістично та емоційно відповідає оригіналу, а головне – вдало поєднується із зображенням. Однак, не всі комічні елементи, а особливо сталі вирази, вдається відтворити абсолютно:

Оригінал	Переклад
<i>Dagmar: Sorry, Queen Oona. I didn't mean to ruffle your feathers.</i>	<i>Дагмар: Пробач, королево, не хотіла прим'яти твоє пір'я.</i>
<i>Oona: For the last time, they are not feathers. I am not bird-type!</i>	<i>Уна: Ще раз кажу, це тобі не пір'я, бо я – не пташка!</i>

Дагмар та Уна намагаються одночасно зайти в карету і штовхають одна одну. Перша, щоб «перепросити», використовує англійську ідіому «*to ruffle one's feathers*», що в українській матиме значення роздратувати, розчарувати. На екрані видно, як на шиї в Уни розкриваються зябра. Через те, що вона не з дрімлендських країв, вона сприйняла фразеологізм буквально та обурилась, що Дагмар назвала її зябра пір'ям. У цьому випадку було використано **дослівний переклад**, через що втрапився гумористичний аспект Униного нерозуміння. Комічний ефект все ще залишився, адже навіть з буквальним відтворенням

жарту зв'язок між пір'ям та зябрами залишається зрозумілим. Гумористичну одиницю передано частково. Проте, аби залишити в перекладі фразеологічну частину можемо запропонувати такий варіант: «*Пробач, королево, не помітила твоє розпущене пір'я*». Фразеологізм «розпустити пір'я» означає намагатися привернути увагу, тож він чудово вписується в контекст, де дві жінки Зога борються за увагу чоловіка та право бути єдиною королевою.

Оригінал	Переклад
<i>King Zog: Blessings to you, from your greasy hair to your filthy, ripped-up shoes.</i>	<i>Король Зоґ: Благословляю вас від немитих голів аж до задрипаних чобіт.</i>
<i>Odval: Those are his feet, Your Highness.</i>	<i>Одвал: То босі ноги, Ваша</i>
<i>King Zog: Those are feet?</i>	<i>Величносте.</i>
<i>Farmer: Well, it's understandable. They are leathery. Plus, there's laces holdin' the skin on.</i>	<i>Король Зоґ: То ноги?</i> <i>Фермер: Що ж, вони таки на вигляд шкіряні. А ще на пятах мозолі ніби підбори.</i>

У цій сцені до короля приходять селяни, аби він благословив їх врожай. В одного з фермерів настільки замурзані ноги, що Зоґ плутає їх з черевиками. Проблема полягає в тому, що на екрані в цей момент ми бачимо босі ноги селянина, багно на яких справді нагадує взуття зі шнурівками, що обіграється реплікою в оригіналі «*Plus, there's laces holdin' the skin on*». У перекладі бачимо: «*А ще на п'ятах мозолі, ніби підбори*». Гумористичний ефект частково компенсовано жартом про підбори, проте аспект мультимодальності у цьому випадку втрачено (крім того факту, що порівняння ніг та чобіт таки наявне).

В одній зі сцен чарівник, що іронічно описує принца, голова якого нанизана на меч, каже: «*You heard the **shish kebab***», що переклали як: «*Ви чули цей **кебаб***». Хоча кебаб – це страва, що традиційно готується на шампурі, її доволі часто подають загорнутою в лаваш. В англійських країнах розрізняють поняття «*shish kebab*», що подають на шампурі, та «*döner kebab*», що подають у вигляді шаурми. Саме тому, використання **генералізованого** та **очуженого**

«кебаб» може сприяти втраті гумористичного ефекту в перекладі. Аби наблизити цей жарт до українських реалій пропонуємо застосувати **культурний еквівалент** та відтворити це речення так: «*Ви чули шашличка*». Шашлик значно поширеніший термін, а зменшено-пестливий суфікс «-ок» посилить експресивність та стилістично забарвить переклад, відтворивши гумористичний ефект.

У наступному прикладі бачимо ненавмисну абсолютну втрату гумористичного елементу. В оригіналі принцеса Бін каже вікінгу: «*Your tooth is beautiful, too*» (укр. «*У тебе теж гарні зуби*»). На екрані ми можемо спостерігати, що у нього буквально є лише один зуб. У перекладі «*гарні зуби*» передані множиною (**тактика транспозиції**), що повністю нівелює інтенцію жарту. Ймовірно, така хиба сталась не через вибір неправильної тактики відтворення, а у зв'язку з недоглядом.

Цікавим є випадок створення гумористичного ефекту в перекладі завдяки мультимодальності без наявності її в оригіналі. Так, у селищі ельфів його мешканців нарікають іменами, що певним чином описують їх особистість. Деякі з них, власне, вбрані у футболки зі своїм прізвиськом. Серед них є персонаж «*Shocko*», що всьому дивується та волає фразу «*Whaaaaaaa...*», яка в перекладі відтворена українським «*Шооооо...*». Мультимодальність перекладу тут полягає в тому, що перші літери напису на одязі «*Shocko*» та його особливого виразу «*Шооооо*» збігаються. Такий гумористичний ефект, на нашу думку, був створений навмисно, оскільки за літературною нормою української мови «*What*» перекладається як «що», а не «шо».

Підсумовуючи, відтворення мультимодального гумору переважно повністю чи частково успішне. Незважаючи на це, все ж зустрічаються втрати гумористичного ефекту. Проте, як ми виявили, такі втрати в ході серіалу частково компенсуються наявністю унікальних випадків створення комізму виключно в перекладі. Ми наведемо статистичні дані та окреслимо найпоширеніші стратегії відтворення у висновках до Розділу II.

2.2.2. Відтворення мовного комізму

Чи не найпоширенішими гумористичними одиницями в тексті є випадки гри слів. Саме ці комічні елементи з точки зору перекладу та на думку перекладачки, пані Олени, було найтяжче відтворити. Більш складним випадком можна вважати лише гру слів, що ґрунтується на мультимодальному компоненті (випадки якої ми вже розглянули вище). Та все ж, ми спостерігаємо доволі високий показник вдалого відтворення такого типу жартів, усі з яких можна побачити в Додатку Б. З 58 виокремлених нами випадків 32 (55%) повністю передають комізм, розгляньмо один з них:

Оригінал	Переклад
<i>Dankmarian: They're heading deep into muskrat territory. The swamp monster will take care of them.</i>	<i>Денкмерієць: Вони прямують углиб території ондатр. Болотний монстр подбає про них.</i>
<i>Dankmarian: Aw...Oh, that kind of take care of them.</i>	<i>Денкмерієць: Оу... А, в тому сенсі «подбає».</i>

У наведеному вище прикладі бачимо повне відтворення сміхової та змістової компонент, що вдалось за рахунок наявності в українській мові **точного еквіваленту** двозначного «*to take care of*». Проте, як ми зазначали, семантика не завжди грає безпосередньо важливу роль у перекладі гумору, комізм може бути переданий повністю навіть за наявності певних змін у значенні слова, на якому гра слів ґрунтується. До прикладу:

Оригінал	Переклад
<i>Odval: That is wheat, Your Highness. Wheat.</i>	<i>Одвал: Це жито, Ваша Величносте. Жито.</i>
<i>Zog: What?</i>	<i>Зог: Що то?</i>
<i>Odval: Wheat.</i>	<i>Одвал: Жито.</i>
<i>Zog: What?</i>	<i>Зог: Що то?</i>

«*Wheat*» – це пшениця, та аби зберегти гру слів перекладачка вдалась до незначної **семантичної модуляції** та змінила її на жито, що також є одним з видів зернових культур. Оскільки для жарту значення слова не грає надважливої ролі, такий невеликий семантичний перехід не викривив переклад

та дозволив вдало погратись із паронімічною фразою «*що то*», що, як і в оригіналі, звучить схоже до іншого слова з «каламбурної пари».

Чудовим прикладом часткової втрати семантики, але вдалого відтворення гумористичного компоненту бачимо у наступному прикладі. В оригіналі демон Люцик звертається до свина Меркімера: «*What's shakin', bacon?*», що в перекладі одомашнили: «*Як справи, сало?*» (щоправда, сленгова складова вислову та стиль розмови Люцика дещо втратились, проте, її **компенсувала адаптація сала**). Той йому відповідає: «*Not my loins, I'm afraid*». Контекст жарту полягає в тому, що Меркімер самотній та хоче знайти собі дівчину. «*Loins*» – евфемістична назва статевих органів. Проте, у свиней «*loin*» – це корейка, м'ясо зі спинної частини тіла. В англійській версії гра слів будується на двох семантичних значеннях, у той час як в перекладі **генералізували** друге та звичне «*файно*» перетворили у «*філейно*». Все ж, відтворення вважаємо частково вдалим.

На жаль, втрати гумористичного ефекту також зустрічаються. У репліці Сорсеріо «*I just need to pick his brain. Through his nostrils*» (укр. «*Ось тільки мозок витягну. Через ніздрі*») бачимо гру слів, побудовану на ідіомі «*to pick one's brain*», що означає розпитувати, говорити з кимось, щоб отримати інформацію. У перекладі відбулось **дослівне відтворення**, що стирає комізм та наявність каламбуру. Ми ж пропонуємо передати цей жарт через спільнокореневі слова «допит» і «допитуватись»: «*Я трішки його подопитую... Скальпелем*». Таким чином гра слів та гумор буде цілком передана і зрозуміла глядачеві.

«*Do you, Guysbert, most Exalted Prince of Bentwood, Slayer of Metallica, take this woman to be your lawfully wedded wife?*» переклали так: «*Чи ти, Гізберт, найпафосніший принце Бентвуду, найкращий з тих, що є, береш цю жінку за свою законну дружину?*». Бачимо, що «*Slayer of Metallica*» було **опущено** та **замінено** (за нашими спостереженнями, тактика опущення переважно супроводжується заміною через специфіку аудіовізуального перекладу, а саме хронометраж реплік) на максимально загальну, створену

виключно в перекладі одиницю «найкращий з тих, що є». Такий «титул» принца створений на подобі притаманних Середньовіччю прізвиськ лицарів, проте містить у собі назви відомих закордонній поп-культурі рок-гуртів «*Slayer*» та «*Metallica*». Оскільки для української історії та культури лицарі – доволі непритаманне явище, ми все ще вважаємо, що гру слів у цьому випадку частково, але можна відтворити. До прикладу, взяти назву українського рок-гурту «Жадан і Собаки» та передати «звання» принца, що має на меті його розхвалити, як «жаданий всіма собака». Стилістика дещо втрачається, проте комізм гри слів відтворюється цілком.

Крім відтворення гри слів, у перекладі також зустрічається її створення. До прикладу, репліка «*I got married for a goat*», яка має на увазі, що чоловік «викупив» дружину в її батьків за тварину, українською звучить доволі двозначно та комічно: «*Я от вийшла за козла*». Свідомо чи несвідомо цей ефект було застосовано, все ж його можна вважати гумористичною одиницею, що виникла унікально в перекладі. Ще одним, та вже однозначно навмисним елементом є переклад «*I demand a second opinion!*» як «*Вимагаю перемацання справи*». Ельфо вимагає від Діда Мацала «перемацування», адже той сказав, що він не справжній ельф. Бачимо **модуляцію** та створення контекстуальної гри слів.

До римованого мовного комізму нього входять як цілі пісні, так і пересічні репліки з контексту. Щодо других, одним з яскравих прикладів є наступний вислів батька Ельфо: «*Well, whip my heinie with a long red viney, you're back!*», який у перекладі звучить так: «*Бодай мені в сраку вербову гілляку, ти повернувся!*» Бачимо використання в перекладі **культурного еквіваленту**, що добре відомий широким масам та доволі часто зустрічається в інфопросторі в дещо інших інтерпретаціях (наприклад, «*москаляку на гілляку*» чи «*в сраку ломаку*»). Присутня й дрібка **модуляції**, адже «*whip my heinie*» – це бити по сідницях (сленізм), а «*viney*» – лоза. Проте, такі незначні семантичні відмінності ніяк не впливають гумористичну та стилістичну компоненту, що

повністю передають настрій, емоційне забарвлення і вплив оригіналу на глядача.

Однак, зустрічаються й втрати таких комічних елементів, до прикладу фраза Люцика «*You know what we say in Hell? Hope's for dopes*» втратила цю важливу гумористичну компоненту та в перекладі звучить так: «*Знаєте як у пеклі кажуть? Надія для лохів*». Тут варто зважати на те, що для відтворення потрібно не лише підібрати вдалу риму, але й вкластися в хронометраж репліки, адже тут вона доволі коротка. У спробах перекласти цей елемент ми дійшли висновку, що так чи інакше втрачатиметься або рима, або стилістичне забарвлення. Найбільш близьким варіантом, що нам вдалось вивести є перетворення українського сталого виразу на «*сподіванка-цяцянка*», що має риму та семантичну частинку «дурості» надії, проте не передає стиль спілкування Люцика, зокрема використання стилістично зниженої лексики.

Спостерігаємо і створення рими виключно в перекладі. Так, у сцені, де Бін має відрубати голову відьмі скандують: «*Heu, chopra, chopra. Swing, chopra*», що тяжко назвати римою, адже це просто використання одного й того ж слова «*chopra*», що є імітацією дитячої вимови слова «*chopper*». У перекладі бачимо створення цілого віршика: «*Гей, руба, руба. Змахни чуба*». Відбулось **додавання** лексеми «*чуб*», що з точки зору контексту чудово вписується в ситуацію та лише посилює комічний ефект виразу. Ще одним цікавим прикладом створення комічних рим у перекладі є «*білка-підстилка*», що в оригіналі була лиш «*demented squirrel*». На перший погляд здається, що переклад абсолютно немає сенсу та зовсім не передає суть оригіналу, проте варіант, що ми бачимо в дубляжі – не той, що його запропонувала перекладачка. Початковою версією пані Олени була «*білка-дебілка*», що за семантикою чудово вписується до контексту. Як бачимо, не завжди увесь гумор «з-під рук» перекладачка потрапляє до фінальної версії, що є доволі показовим у розрізі досліджень кінотекстів, адже зазвичай вчені не звертають увагу на факт наявності редактури.

Також до мовного комізму ми відносимо гумористичні одиниці, що

ґрунтуються на стилістичних та граматичних особливостях мовлення тих чи інших героїв серіалу. До прикладу, характерною є мова персонажа Джеррі, що виглядає дорослим, проте думає та говорить як дитина: «*Oh, is tis the one where the cat and the elf are fwiends?*». У перекладі бачимо **стилістично еквівалентне** відтворення: «*О, це тут кіт і ельф найкращі друзі?*». Перекладачка вдало **адаптувала** особливості дитячої вимови Джеррі до українських реалій. «*Mustard, vinegar, anchovies? These are the ravings of fools*» – репліка, яку каже король ельфів, адже всі вони харчуються лише солодким, а все інше для них – це «*маячня безумців*» (саме так було перекладено стилістичний компонент «*ravings of fools*»). Обидва вирази стилістично забарвлені, так би мовити, дещо застарілою та «вищою» у порівнянні з рештою серіалу мовою (це особливо добре чути в інтонації короля), тож перекладачка вдало підбрала **еквіваленти**. Проте, зустрічаються й втрати, наприклад, коли репліку Миймайстра «*Seek ye me?*» з застарілим займенником «*ye*», що означає «*ви*», яке використовували при звертанні до багатьох людей, переклали доволі **нейтральним** «*Мене шукали?*» з **опущенням** займенника загалом. Щоб зберегти цей стилістичний комізм, архаїзм можна передати словом «*гляділи*» замість «*шукали*».

До граматичного комізму можемо віднести репліку французького художника: «*If you no like, I fix*», що полягає у вживанні ним слів в інфінітивній формі. У перекладі бачимо: «*Не біда, я виправити*», що абсолютно відтворює особливості мовлення персонажа. Можемо також спостерігати модуляцію з «*не біда*». Ще одним прикладом «граматичного гумору» є репліка огра: «*Me smell fear! I mean, I smell fear*». Проте, тут зміст вже частково викривляється через **модуляцію**. В оригіналі «*Me smell fear*» скоріш означає «*Я чути страх*», а не «*Я пахнути страхом*». Однак, на рівень комізму це не впливає, тож така незначна зміна у семантиці не заважає зрозуміти суть жарту. З граматичної точки зору, бачимо зміну займенників: «*me*» на «*ми*», «*I*» опущено та використано безособову форму дієслова «*пахне*».

Отож, можемо спостерігати, що мовний комізм втілюється на всіх рівнях виведеної нами класифікації міри відтворюваності комічних елементів. У

переважній більшості випадків його відтворено повністю чи хоча б частково, проте, зустрічаються й втрати гумористичних одиниць через складність особливостей лінгвістичної будови гри слів, а рима накладає на перекладача обмеження в плані хронометражу реплік. Основні статистичні дані ми наведемо у висновках до другого розділу.

2.3. Стратегія одомашнення як один з панівних підходів до відтворення комічного ефекту

Як каже сама пані Олена про свої переклади: «Я завжди намагаюся зробити так, щоб мова не була «пластиковою»». Це доволі добре видно з дослідженого нами матеріалу, адже мова там справді жива та максимально наближена до легкого і природного сприйняття глядачем. Як показала наша розвідка, такій «натуралізації» сприяє провідна стратегія, використана у відтворенні комічного в «Розчаруванні», – одомашнення. Воно й не дивно, адже гумор є невід'ємною частиною культури, а культура неодмінно є складовою гумору. Крім того, комічні одиниці крім гумористичного ефекту несуть в собі й певне семантичне навантаження, що сприяє успішному сприйняттю жарту глядачем. Проаналізуємо одні з найяскравіших проявів стратегії одомашнення, виокремлені нами у ході підбору матеріалу.

2.3.1. Переклад комічних реалій

Вважаємо за потрібне спочатку звернутися до реалій, що несуть в собі комічне забарвлення. Голову героїню серіалу в оригіналі звати *Tiabeanie Mariabeanie de la Rochambeau Grunkowitz (Bean)*. Оскільки переважно до неї звертаються як *Бін* чи *Принцеса Тіабіні*, її повне ім'я вперше зустрічається в одній із серій у зміненій самою ж принцесою на підпитку формі: *Tiabeanie Mariabeanie de la Rochambeau Drunkowitz*, а українською: *Принцеса Тіабіні Маріабіні Де Ла Рошамбо П'янковіч*. Прикладом доместикації тут слугує переклад назви королівського «дому» дівчини *Drunkowitz*, що натякає на принцесину прихильність до чарки, як *П'янковіч*, що передає те ж саме значення та конотацію. У цьому прикладі бачимо поширену серед перекладу реалій тактику **калькування**: сему «*Drunk-*» передано семою «*П'янк-*» та

додано суфікс «-ovitz» замість «-owitz». Ще одним прикладом одомашнення є ім'я демона-причепи *Люцика*. В оригіналі його звали *Luci*, що є зменшено-пестливою формою ім'я *Lucifer* – одного з найменувань диявола. У тому, що до демона так лагідно звертаються, власне, і полягає іронія. Бачимо, що в перекладі **скальковано** корінь «*Люц-*» (англ. «*Luc*») та додається український зменшено-пестливий суфікс «-ик». В одній із серій головні герої вирішили прямувати до *Мріймайстра* (англ. *Wishmaster*), щоб той виконав їх бажання, та в результаті потрапили до *Миймайстра* (англ. *Washmaster*), що пере одяг. Тут знову бачимо **калькування**, проте вже з нашаруванням гри слів на підґрунті співзвучності слів «*мрій*» та «*мий*» і «*wish*» та «*wash*».

Не можемо залишити поза увагою комічні імена ельфів, більшість з яких мають схожу структуру: сема (риса характеру чи професія ельфа) + суфікс «-о». У перекладі знову ж таки вдалились до одомашнення шляхом **калькування**: *Returno* – *Поверно*, *Leavo* – *Покидо*, *Wierdo* – *Дурко*, *Speako* – *Триндо*, *Examplo* – *Прикладо*, *Watcho* – *Бачо* тощо. Проте дочку голови ельфійського села *Kicci* не було адаптовано, тож тут спостерігаємо стратегію **очуження**. *Kissy*, що є короткою формою імені *Kissandra*, побудоване на грі слів, адже персонажка вельми любить «поцілунки» та романтику. Вважаємо, що доцільним було б зберегти семантику та наректи її *Цьомкою*, а в розширеному варіанті додати притаманний українським жіночим іменам суфікс «-ана» чи «-ія». Також не можемо оминати увагою й хлопця *Kicci* – *Shrimpo*, що в перекладі теж став **калькованим** *Криветко*. Сема *shrimp* саме в цьому контексті означає не буквально креветку, а когось крихітного, адже *Криветко* менший за всіх ельфів, що його оточують. Тож для збереження цього гумористичного навантаження можна наректи його, до прикладу, *Недомірко*, або ж *Малько*, щоб частково зберегти ще й сему, пов'язану з водним середовищем.

Однак, далеко не всі імена переклали шляхом калькування. До прикладу, дівчинку, що прибирає в замку та повсякчас з'являється у карді зі шваброю в руках автори нарекли *Mop Girl* («мор» – укр. «швабра»). У перекладі ж її кличуть «*Патлата*», що є ще однією яскравою ознакою її зовнішності.

Можемо вважати, що тут було використано тактику **модуляції**, адже реалію було відтворено комічно, але з «смісловим розвитком». Цей переклад не можна назвати стовідсотковим відтворенням семантичного змісту, та з точки зору гумору – ефект було передано, ймовірно, навіть більшою мірою, ніж в оригіналі. *Гері Мацальника*, якого засудили до страти за його «нечестиві діяння», в оригіналі зветь *Gary the Grabass*. Ім'я, як можемо бачити, було **транскодоване**, а прізвисько перекладене шляхом **модуляції**. Загалом, цей переклад можна назвати доволі вдалим, проте частково, адже семантична та комічна вага частинки «-ass» таки втратилась. Більше того, у серіалі є ще один персонаж зі схожим іменем, тож вважаємо, що доцільніше було б використати тактику **калькування** та наректи *Гері Дупоцином* чи *Сракомацом*.

Щодо чоловіка зі схожим прізвиськом, мова йде про *Old Man Touchy*, або ж *Діда Мацала*. Тут справді вже йдеться про сліпого чоловіка, який усе буквально мацає, а не просто хапає людей за сідниці. Вважаємо цей переклад абсолютно влучним. У ньому передається повністю не лише семантичний аспект «мацання», а ще й суфікс «-у» відтворено характерним для прізвиськ в українській мові суфіксом «-о» (наприклад: *трошило*, *громило* тощо). Бачимо використання **часткового калькування** («*Old Man*» передали «*дідом*», а не «*старим чоловіком*») та водночас **адаптації**. Схожа тактика була застосована у відтворенні реалій з такого прикладу:

Оригінал	Переклад
<i>Bean: They call it a party barge, and it's charting a course for Mermaid Island.</i>	<i>Бін: Це називається паті-баржа, і вона ходить до Русальського острова.</i>
<i>Merkimer: This island has real mermaids? It's not just named after Gerald K. Mermaid?</i>	<i>Меркімер: І там що, є справжні русалки? Назва не на честь Джеральда Русальського?</i>

Якщо «*Mermaid Island*» перекласти буквально – втрачається гра слів у діалозі. Тому, перекладачка тут теж вдалася до **адаптації** і нарекла острів «*Русальським*», використавши **словниковий відповідник** та додавши суфікс

«-ий» наприкінці, який є характерним для українських прізвищ (наприклад: *Лепкий, Зеленський* тощо). Також у цьому випадку було застосовано тактику **опущення**, а саме ініціалу «К.» у імені чоловіка, адже в українській традиції немає «середнього імені». Та ми вважаємо, що тут гумористичний ефект було **компенсовано** використаним суфіксом.

Серед більш креативних тактик перекладу зустрічаються й повні перетворення, як от у назві ресторану «*Muddruckers*», а українською – «*Гниловоддя*». «*Muddruckers*» – альяція на американську мережу закладів швидкого харчування «*Fuddruckers*». В українському ж перекладі назва не має жодних посилянь, а її відтворення базується на семі «*mudd*» та факті того, що *Денкмайр*, у якому знаходиться ресторан, – країна, що постала з багна. Бачимо, що еквівалент було **створено з нуля**, а гумористичний ефект залишився частково, адже втратилась альяція. Щоб надолужити загублений комізм, можна підібрати культурний еквівалент та адаптувати до контексту. Вважаємо, що доцільним було б обіграти назву відомого українського закладу зі схожою концепцією, до прикладу, «Білого наливу», та перетворити його на «*Багняний налив*».

Цікавим також вважаємо випадок використання тактики **блендингу**, коли «*Miss Giant Lady*» **кальковано** переклали «*Міс Велетоледі*», що, на нашу думку, лише посилило комічний ефект, адже зіграло на неочікуваності нашарування слів. Тактика **блендингу** також була застосована в перекладі «*magic daddy*» як «*чаротатко*» та «*meither*» (me + either) як «*якож*» (я + також).

Оригінал	Переклад
<i>Elf: What kinda candy cigarette is this?</i>	<i>Ельф: А що це за цукрові цигарки?</i>
<i>Luci: Twinkletown Giggle Bud.</i>	<i>Люцик: З бруньок сміхотравички.</i>

В англійській мові *bud* має кілька значень, до переліку яких, власне, входять «брунька» та «канабіс». Обидва ці значення було застосовано в перекладі («*бруньок*» і «*-травички*»), тож семантичного розширення ми не спостерігаємо, проте бачимо **опущення** *Twinkletown* – місця, де її вирощують.

Тут, на нашу думку, можемо спостерігати часткову **компенсацію** гумористичного ефекту завдяки **блендингу** (об'єднання «*giggle*» і «*bud*» у «*сміхотравичку*») та **додавання** зменшено-пестливого суфікса «-ка» до слова «трава». Фактично, опущення *Twinkletown* з точки зору довжини репліки, а не гумористичного ефекту, було компенсовано використанням двох значень наявного в реалії слова. Вважаємо такий переклад доволі вдалим як з комічної, так і з аудіовізуальної точки зору, адже хронометраж репліки відповідає оригіналу, а гумор було компенсовано іншими наявними засобами без значної шкоди сюжету. Знову спостерігаємо, що для комізму семантика – не завжди запорука успіху.

Незважаючи на наведені вище приклади одомашнених гумористичних реалій, їх переклад у серіалі залишається суперечливим питанням через двоїстість обраних стратегій. Назви королівств, які несуть у собі семантично-комічне значення, до прикладу, не були адаптовані: *Elfwood* – *Ельфвуд*, *Bentwood* – *Бентвуд*, *Dreamland* – *Дрімленд*, *Dankmire* – *Денкмайр*. *Jester* також переклали як *Джестер*, а не наявним еквівалентом *Блазень*. У такому прикладі бачимо **очуження** реалії, що несе змістове навантаження в реченні:

Оригінал	Переклад
<i>Bean: Aw, I think he looks cute, like the mayor of Babyville.</i>	<i>Бін: О, він такий красунчик, як мер Бейбівіля.</i>
<i>Elfo: Why do you always have to compare me to a cute baby? I'm a cute man.</i>	<i>Ельфо: Чому ти мене завжди порівнюєш з малюками? Я ж чоловік.</i>

Бачимо, що **очужена транскодована** реалія пов'язана з наступною реплікою діалогу, що перекладена наявним у мові відповідником. Словесну гру з *Бейбівілем* зрозуміють лише глядачі, що знають значення слова «*baby*» англійською. Тож ми вважаємо, що в цьому випадку більш вдалою стратегією було б одомашнення шляхом створення еквіваленту. *Babyville* можна було б перекласти *Малюцьком* чи *Каранузовом*.

На нашу думку, якщо тлумач обирає превалювання стратегії

одомашнення, то варто одомашнювати все, що трапиться на шляху. Ми вважаємо, що чудовим підходом була б суцільна адаптація, проте, переклад власних назв переважно не залежить від перекладача, їх диктують замовники. Отож, ця двоїстість у виборі стратегії зумовлена не невдало обраним підходом, а формальними обмеженнями, що зазвичай висуваються авторами продукції. Оскільки переважна більшість власних назв несуть в собі смислове навантаження, не перекласти їх усі було б значною втратою не лише гумору, але й сюжету загалом. Отож, враховуючи загальну картину перекладу, можемо сказати, що в перекладі доклали усіх зусиль для збереження комізму, закладеного в реаліях.

2.3.2. Відтворення гумористичних елементів у репліках

Лайлива лексика доволі часто застосовується в серіалі заради досягнення комічного ефекту, тож оминати її відтворення було б втратою для нашого дослідження. Ельфо каже: «*Scribeldy-scrobeldy-screw the Jolly Code!*», використовуючи «казковий» вислів на кшталт «*bibbidy-bobbidy-boo*» з «Попелюшки». В оригіналі цей прийом використовується для посилення риси «ванільності» ельфів, тобто їх наївної казковості, а «*screw*» (укр. «до біса») ламає цю очікувану «святість» ельфів та створює комічний ефект. У перекладі маємо: «*До сраки-гілляки мені ваш закон*», що є **адаптацією** шляхом використання сталого лайливого виразу в українській мові, проте такий переклад супроводжується значними стилістичними та семантичними втратами. По-перше, втрачається образ казковості ельфів. По-друге, втрачається алітерація (в оригіналі усі компоненти виразу починаються на «*scr-*»). По-третє, маємо втрату гумористичного елементу «*Jolly Code*», що був переданий нейтральним та узагальненим «*закон*». Переклад можемо вважати частково вдалим, адже залишилась експресивна частина виразу, проте втратилось немало стилістичного та, відповідно, комічного забарвлення.

«*What in humping heavens is going on?*» та «*Kicci! Що тут на єдиногога відбувається?*» – ще один приклад **адаптації** ельфійської лайки, проте більш вдало відтвореної. «*Humping*» – вульгаризм в англійській мові, що має на увазі

статевий акт. У відтворенні бачимо, що перекладачка взяла за основу лайливий вираз в українській мові та адаптувала його, змінивши другу частину на «*єдинорога*». Таким чином вона апелювала до казковості ельфів, хоча в оригінальному виразі (саме в цьому випадку) вона не вказана. Зважаючи на її втрату в попередньому випадку, можемо вважати це тактикою **компенсації**.

Продовжуючи тему стилістично зниженої лексики як компоненту комічного, доволі часто в перекладі її відтворюють українськими сталими розмовними виразами. «*Holy crap*» став «*Йосипом драним*» завдяки **адаптації** та **фразеологізації**, ідіому «*what the hell*» переклали жартівливо-лайливим фразеологізмом «*хай йому грець*» і висловом «*якого перця?*». «*Mother bitch!*» було перекладено як «*Куряче бадилля!*». Провівши аналіз наявних в мережі джерел, ми не знайшли інформації, яка б доводила сталість такого лайливого вигуку. Проте, гумористичний ефект воно відтворює, знову ж таки, навіть більшою мірою, ніж в оригіналі, оскільки нечасто використовуваний вислів привертає увагу глядача, а сам вираз для неозброєного ока справді стилістично походить на питомо українську лайку. Насправді, стратегія одомашнення рясно всіяна яскравими випадками відтворення гумористичного ефекту шляхом використання українських сталих виразів.

Цікавими є випадки побудованої на ідіомах гри слів: «*Listen, boy, your sister is a little under the weather. And under the table*». Король просить свого сина виголосити промову замість п'яної Тіабіні, адже та не в змозі не лише зв'язно говорити, а й триматись на ногах. «*To be under the weather*» – це ідіома, що означає почуватися недобре. Спостерігаємо гру слів, зав'язану на зевгмі: наявності у виразі та фразі, що за ним слідує, прийменника «*under*». Друга частина речення комічно обіграє факт сп'яніння Бін. В українській версії: «*Слухай, малий, твоя сестра трохи під градусом, ще й під столом*». Перекладачка використала фразеологізм «*бути під градусом*», що є синонімом до «бути напідпитку». Він не є точним смисловим еквівалентом оригінальної ідіоми, проте чудово вписується в контекст ситуації та навіть більш влучно описує стан героїні. Гумористичний ефект, гру слів та факт наявності

фразеологізму передано повністю **адаптацією фразеологічної одиниці**, тож вважаємо цей переклад абсолютно вдалим.

У репліці «*I have a girlfriend, and I'm not just making it up on the spot. Speaking of the spot, isn't this the spot?*» (укр. «У мене є дівчина і я не стрибаю з місця в гречку. До речі про місце, хіба це не воно?») Ельфо, який напередодні намагався поцілувати Бін, заперечує свої почуття до героїні та каже, що має дівчину і «*not just making it up on the spot*» (тобто не вигадує її на ходу). Далі бачимо гру слів, що ґрунтується на слові «*spot*», що також означає «місце». В українській бачимо використання **фразеологізму «стрибати в гречку»**, який має значення зраджувати (у романтичному плані). У перекладі застосовано тактику **додавання**, а саме слова «місце» до сталого виразу, щоб зберегти гру слів. Знову ж таки, семантика в оригіналі та перекладі дещо інша, та в контекст ситуації таке відтворення вписується, а комічний ефект відтворює на тому ж рівні.

Прикладом культурної розбіжності є така репліка феї: «*He watered my plants while I was in rehab*» (укр. «Він поливав рослини, коли я кодувалася»). В англійській версії маємо «*rehab*» – реабілітаційний центр, до якого потрапляють люди, що мають проблеми з наркотиками чи алкоголем. Це доволі поширений та відомий народу термін в англійській культурі, у нас же немає неформальної назви для таких інституцій. В українській версії бачимо **модуляцію** та **транспозицію (вербалізацію)** – використання більш поширеного серед мас поняття «*кодуватися*». І оригінал, і переклад однаково добре вписуються у стиль розмови феї, тож гумористичний ефект передано абсолютно.

Культурна специфіка спостерігається й у такому прикладі: «*Sometimes he just stares at it longingly while he drinks vodka sodas*», що в перекладі: «Часом дивиться на нього жадібно, сьорбаючи свою горілку». «*It*» – це лимон, що принесли королю Зогу як трофей з «*Лимонних походів*» (алюзія на Хрестові походи), яким він надзвичайно дорожить та тримає у склянній посудині. Комізм в оригіналі ґрунтується на тому, що «*vodka soda*» – це коктейль з горілки та

тоніку, куди часто додають скибочку лайму чи лимону. У перекладі бачимо генералізовану «горілку», та в українському просторі немає тенденції вживати її з лимоном. Тут втрачається гумористичний ефект через розбіжності в культурах.

«*Joyride? Is that like a jolly trolley or a fun run or a tingle mingle?*» (укр. «*Покакатися? Це тину гоцца-дрица, гойда-да чи тиги-диги-диг-диг.*») – ще один приклад культурної специфічності. В оригіналі бачимо перелік римованих фраз: «*jolly trolley*», «*fun run*» та «*tingle mingle*». Ця репліка належить Ельфо, тож потрібно зважати на інфантильну лінію персонажа. В англійській мові вони не несуть особливого семантичного навантаження, як і в перекладі, власне. Українською їх було відтворено культурними елементами як «*гоцца-дрица*», «*гойда-да*» та «*тиги-диги-диг-диг*» – фрази, що їх часто кажуть батьки дітям, коли бавляться з ними.

До культурно специфічних одиниць можемо також віднести й акценти. Одним з найяскравіших прикладів відтворення гумористичного ефекту завдяки одомашненню можемо вважати мовлення двох персонажів, що живуть на околицях Денкмайру. У них доволі специфічна вимова, притаманна жителям сільської місцевості: «*Since y'all was screamin' like babies in the frying pan, we gone to plan B: Feed you to the monster raw*», а в перекладі: «*Єслі ви верещите на пательні як різані, застосуємо план Б: сирими вас монстру згодуємо*». Тут бачимо водночас «*єслі*», що є прикладом суржику (це росіянізм), та «*пательню*», що є діалектним словом, запозиченим з польської мови. Також бачимо адаптацію зі сталим виразом: використання українського вислову «*верещати як різаний*» замість «*screamin' like babies*». Та для створення гумористичного ефекту використовуються не лише специфічні слова, а й змінюється вимова у літературних відповідниках (використовується **графон**), до прикладу: «*Можливо в іншому світі я б вас відпустив і ми стали б друзями*» (англ. «*I guess maybe there's a world where I could let y'all go, and we could be friends*»).

2.3.3. Тактика експресивації у відтворенні комічного

Експресивація є такою поширеною в перекладі «Розчарування», що її можна віднести не просто до тактик втілення одомашнення, але виокремити її як його підстратегію. Вона націлена не так на відтворення, як на власне створення комічного та посилення гумористичного ефекту в перекладі. Саме на її прикладах найкраще видно різницю між комічною одиницею та ефектом, який може існувати у перекладі без наявності її в оригіналі. У ході дослідження матеріалу нам вдалося виділити п'ять тенденцій посилення стилістично-гумористичного забарвлення тексту, до яких вдавались в перекладі: діалектизми, власне стилістично експресивніші відповідники нейтральних слів, сталі вислови, додавання суфіксів та використання молодіжного сленгу; також зустрічались їх нашарування. Ми розмістимо усі категоризовані приклади експресивації в Додатку В.

У репліці «*Don't worry. We ain't gonna eat you*», що була перекладена як «*Спокуха, ми вас не будемо жерти*», бачимо застосування **сленгового «спокуха»** та **експресивного «жерти»** у відтворенні нейтральних англійських «*don't worry*» та «*eat*», що звично передавались би як «не переймайся» і «їсти».

Щодо **діалектизмів**, можемо навести такий приклад: «*All right, but I'll need 20 minutes and a big glass of milk*» та «*Добре, але треба 20 хвилин і горнятко молока*». Бачимо використання слова «*горнятко*» замість «*склянки*». Насправді, «горнятко» – не є діалектизмом у загальному значенні горщика, у якому готують густі страви, проте тут воно означає кружку, що наділяє його діалектичністю.

«*It's like they all have peppermint sticks up their asses*» було перекладено як «*Ніби у них усіх м'ятні льодяники в дупках*». Тут наявний приклад суфіксальної експресивації: «*asses*» у перекладі стали «*дупками*». Тактика **суфіксації**, до речі, вельми притаманна відтворенню реплік саме Ельфо, адже він інфантильний, тож з цим перекладачка вдало грається.

Використання **сталого виразу** можемо спостерігати тут: «*Aye, 'twas held together mainly by stains*» (укр. «*Так, власне, вона і трималася на соплях*»). «*Stains*» в англійській – це барвник для деревини, що цілком логічно, адже в

жарті мова йде про баржу. В українській версії спостерігаємо посилення комічного ефекту шляхом використання сталого вислову «*триматись на соплях*». Семантика дещо змінилась, проте на сюжет це не вплинуло, а ступінь гумору лише підріс.

Експресивація та одомашнення мають ідентичну мету – занурити глядача в близький, зрозумілий йому простір, тим самим посилюючи рівень сприйняття ним гумористичних елементів. Одомашнення загалом фокусується на покращенні розуміння та сприйняття глядачем тих чи інших елементів перекладу, а також наближенні оригіналу до культури мови перекладу, натомість експресивація, як відгалуження доместикації, розрахована на посилення комічного ефекту та досягнення більшої стилістичної насиченості тексту. Їх використання доволі поширене не лише в матеріалі нашого дослідження, а й в українському дубляжі загалом. Ми вважаємо їх застосування доцільним з огляду на ряд причин. По-перше, такі підходи до відтворення гумористичного ефекту здебільшого використовуються саме в комедійних стрічках. Враховуючи той факт, що матеріалом нашого дослідження є анімаційний комедійний серіал – посилення його гумористичного ефекту не зможе спотворити враження у глядача, а лише ще більше принадити до перегляду. По-друге, над сценарієм до анімаційних стрічок працює команда авторів, тож тут немає загрози посягнути на стиль конкретного автора, адже в аудіовізуальній сфері руки тлумача, так би мовити, більш «розв'язані». По-третє, саме стратегія одомашнення у свій час привернула увагу глядачів до українського дубляжу та до сьогодні є однією з його найбільш характерних рис, яка вирізняє його серед інших і сповнює національним колоритом. Споживача завжди приваблює те, що йому близьке, тож наближення до культури реципієнта лише збільшує популярність продукту серед широких мас.

Висновки до Розділу II

Цікавим з точки зору відтворення виступає мультимодальний гумор в серіалі, враховуючи факт нашарування різних рівнів гумору, на які перекладач не може вплинути, адже змінити він може лише вербальну компоненту. З 17

мультимодальних елементів повністю було відтворено 6 (35%), частково – 7 (41%), втрачено – 2 (12%) та виникло у перекладі теж 2 (12%). Оскільки до мультимодального гумору входять й інші типи комізму (мовний, ситуативний тощо), виділити найбільш плідні тактики в його відтворенні складно, адже до кожної одиниці застосовується індивідуальний підхід. Все ж, серед прийомів успішної реалізації гумору в перекладі найчастіше зустрічається модуляція та адаптація. Втрату комічного ефекту зумовили транспозиція і повна заміна комічної одиниці (смісловий розвиток), а створення гумористичних одиниць відбулось завдяки адаптації та підбору контекстуального відповідника.

Ще одним важливим і поширеним пластом комізму є мовний гумор, що спирається на лінгвістичні аспекти. До нього увійшли гра слів, римовані одиниці та стилістично характерні одиниці. З 58 виокремлених нами випадків гри слів: 32 (55%) повністю передають комізм, 10 (17%) – частково, 14 (24%) елементів було втрачено та 2 (3%) створено в перекладі. У відтворенні (повному і частковому) гри слів превалюють тактики модуляції та вибір варіантного відповідника/наявність еквіваленту, що значно випереджають усі інші види перетворень. Насправді, це доволі логічно, адже якщо гра слів будується на контексті, важливо обирати саме найближчі відповідники. У разі ж незмоги їх використати на допомогу перекладачеві приходять смісловий розвиток. Втрату переважно зумовлює дослівний переклад, повна заміна елементу на нейтральну, генералізовану одиницю та додавання лексем для «роз'яснення» контексту. Як не дивно, саме буквальный переклад та абсолютна заміна, проте вже на стилістично забарвлений контекстуальний жарт, сприяють і створенню гри слів в перекладі. У вдалому відтворенні римованих одиниць спостерігається адаптація культурними еквівалентами. Зустрічається також втрата та створення (модуляцією) римованого комізму в перекладі. Стилiстичний мовний гумор успішно переданий підбором доцільних еквівалентів та адаптацією особливостей мовлення персонажів. Втрата стилістики спостерігається при використанні тактик опущення та логізації.

Стратегія одомашнення превалує в перекладі анімаційного серіалу розчарування та є основним підходом до відтворення гумористичних одиниць. Гумористичні реалії здебільшого адаптовуються шляхом семантичного калькування, проте серед них зустрічається багато очужених транскодуванням одиниць. Прізвиська, що мають певне змістове наповнення перекладаються з використанням модуляції, словникових відповідників, культурних еквівалентів, створення нової реалії та навіть блендингом. Стилiстично знижена лексика, що використовується з метою досягнення гумористичного ефекту, адаптована шляхом використання притаманних українській мові та зрозумілих цільовому глядачеві культурних еквівалентів. Доволі часто як у перекладі лайки, так і у відтворенні інших типів стилістично забарвлених одиниць, зокрема й гри слів, використовується тактика фразеологізації. У перекладі культурно специфічних комічних одиниць вдаються до адаптації культурними еквівалентами, модуляції та генералізації. Гумористичний ефект акцентів відтворено фонологічно та лексично: графоном та адаптацією до українського культурного та мовного простору (використанням говірок, діалектів та суржику). Найпоширенішою тактикою стратегії одомашнення у перекладі розчарування є експресивація, що втілюється в перекладі шляхом використання діалектизмів, фразеологізмів, сленгізмів, суфіксації, власне більш стилістично експресивних слів та нашаруванням цих технік.

ВИСНОВКИ

У ході підбору та аналізу теоретичного матеріалу нам вдалося вивести сфокусоване виключно на перекладацькому аспекті визначення гумору, що розглядає його як масив гумористичних одиниць/наявність комічного ефекту в

оригіналі, створеного автором за допомогою мовностилістичних засобів та прийомів для того, аби зацікавити споживача контенту завдяки комізму і спонукати реакцію (сміх, розмірковування тощо). Ми виявили, що природа та сутність гумору полягають в його непередбачуваності, нашаруванні сподіваного розвитку подій і «обвалу» очікувань. Хоча не існує однотайності в розрізненні гумору та комічного, ми дійшли висновку, що через надто нечітку розмежованість у поняттях гумору, сатири, іронії та сарказму, а також суперечності, викликані наявністю понять «чорного» і «темного» гумору, найбільш доцільним підходом є ототожнення цих двох понять у розрізі нашого дослідження. Опрацювання теоретичного матеріалу показало, що у мовознавстві здебільшого спостерігається дві класифікації гумору: 1) універсальний, культурно специфічний та лінгвістичний; 2) мовний і ситуативний.

Дослідивши наукові перекладознавчі праці ми уніфікували поняття стратегій як підходів, що застосовують до всієї площини перекладу матеріалу та тотожні з, так би мовити, «стилем», який обирає перекладач, і тактик – «місцевих» технік вирішення перекладацьких труднощів. З огляду на відсутність всеохопної та специфічної класифікації методів відтворення гумористичних одиниць вдалось виявити, що у перекладі комізму, як і в перекладі інших типів текстів, переважно послуговуються найбільш поширеними стратегіями (одомашнення та очуження) і тактиками (лексичні, граматичні, стилістичні та семантичні перетворення). Серед труднощів, які виникають в перекладі комічних аудіовізуальних текстів можемо виокремити здатність перекладача виявити гумористичну одиницю, факт відмінності культурного тла мов оригіналу і перекладу, нашарування аспекту мультимодальності та складності лінгвістичної будови певних жартів.

Для дослідження міри відтворення гумору ми вивели власну категоризацію, що передбачала повний, частковий, відсутній трансфер комізму, а також створення його виключно в перекладі. Відтворення гумористичного ефекту в серіалі «Розчарування» можна вважати вельми вдалим, адже у всіх

статистично виведених даних і в мультимодальному гуморі, і у випадку гри слів превалює повне чи часткове збереження комізму. Успішному відтворенню мультимодального гумору сприяє адаптація. Втрата була зумовлена заміною та транспозицією, а створення – адаптацією та контекстуальним відповідником. Модуляція є однією з найбільш ефективних тактик у перекладі мовного гумору в серіалі, до ряду яких також входить підбір варіантного відповідника та наявність приблизного еквівалента. Гра слів будується на лексемах, які, для абсолютного збереження жарту, необхідно передати цілком. Модуляція ж використовується у випадку, коли це неможливо зробити, тож доводиться змінювати семантичне значення. Саме тому, семантика – не завжди запорука відтворення комізму, адже він може бути компенсований іншими елементами. Втрата спостерігалась через дослівний переклад, заміну та додавання, а створення – модуляцією та дослівним перекладом. Римовані одиниці були вдало адаптовані культурними еквівалентами, а втраті та створенню римованого комізму у перекладі сприяла модуляція. Стилiстичний гумор передано підбором доцільних еквівалентів і адаптацією особливостей мовлення персонажів. Втрата відбулась через опущення та логізацію. Все ж, виділити найбільш плідні тактики в загальній площині перекладу гумору фактично неможливо, адже це креативний процес, на який впливає фактор особистості перекладача, тобто тенденції вибору ним тих чи інших підходів, унікальність кожної комічної одиниці, тип тексту, схожість лексичної та граматичної структури мов, подібність їх культур і аудиторія, на яку спрямований переклад.

Найбільш продуктивною та характерною стратегією в серіалі є одомашнення, що втілюється в адаптації реалій, лайливої лексики, культурних елементів та використанням питомо українських сталих виразів у перекладі. Застосуванням такого підходу перекладачка намагалась «оживити» мову та надати їй більш природнього, «плавного» звучання. Зустрічається й стратегія очуження, що викликає дисонанс та руйнує загальну картину цілісності перекладу. Та використання такої стратегії, зокрема у перекладі комічних реалій, виправдовується наявністю позамовних факторів впливу.

Найпоширеніші тактики в перекладі комічних реалій: калькування, модуляція, варіантний чи культурний еквівалент, заміна і блендинг. Лайка переважно передається культурними еквівалентами та фразеологізмами. У відтворенні культурно специфічних одиниць послуговуються культурними еквівалентами, генералізацією та модуляцією. Найпоширенішою тактикою, ба навіть підстратегією не так відтворення, як посилення та створення комічного ефекту виявилась експресивація, що передбачає набуття елементом більшої стилістичної ваги у перекладі. Нам вдалось виокремити 5 наявних видів експресивації для досягнення комічного ефекту: використання діалектів, сленгу, суфіксації, сталих виразів та власне стилістично більш експресивних відповідників. Доцільність використання цих підходів обумовлена комічним жанром матеріалу перекладу, відсутністю одного автора, стиль якого викривлявся б через наближення до культури мови перекладу, та посиленням гумористичного ефекту оригіналу в українській версії, що позитивно впливає на популярність стрічки й українського дубляжу загалом, адже одомашнення та експресивація виступають провідними його рисами.

Результати нашого дослідження роблять вклад до сфери перекладу комічного як загалом, так і в аудіовізуальній сфері. Виведена нами система оцінки міри перекладності дозволяє збагнути основні принципи в його відтворенні, ефективність підбору тактик перекладу різних видів гумору, а також дає зрозуміти, що успішно переданий комічний ефект – це плід не виключно точного трансферу семантики, а вдало підібраного підходу. Обґрунтування доцільності стратегій одомашнення та експресивації сприяє кращому розумінню функціонування власне комічного ефекту, що може втілюватись виключно у перекладі, викриває переваги і продуктивність адаптації та дозволяє перекладачеві обрати найбільш доцільний підхід до відтворення комізму.

SUMMARY

Nowadays, the issue of humor reproduction is of great interest in the field of translation studies, as the number of investigations on this topic constantly grows with immense velocity. However, the concept of humor in the domain of translation studies lacks unanimity, as there is neither a clear definition of it as a translation unit nor a comprehensive approach to its reproduction. Thus, such inconsistency and the need for clarity define the relevance of our research. The focus of the paper lies in outlining the strategies and tactics of reproducing the humorous effect on the basis of the English-Ukrainian translation of the animated series «Disenchantment». Therefore, the purpose of our study is to define the notion, nature and types of humor from the translation point of view; to compare the strategies and tactics of humor reproduction; to identify the main challenges in translating comic elements; to evaluate the degree of humor reproducibility and outline translation tactics used in «Disenchantment»; to reveal the most productive strategies for reproducing comic effect and assess their feasibility.

The analysis of theoretical materials allowed us to formulate the notion of humor as a number of laughter-oriented units in the source text, which an author uses to attract attention by causing a reaction. The nature of humor lies in an unexpected shift in the course of events and its comprehension by the recipient. In the domain of translation studies, comic elements are usually divided into referential and linguistic, or universal, culturally specific and linguistic. An applicable taxonomy of strategies and tactics for its translation is yet to be generated. Nowadays, the translation of humorous elements is mostly based on classical, non-specific approaches and transformations. In our study when using the notion of strategies, we refer to global, whole-text approaches, specifically domestication and foreignization. Consequently, we consider tactics to be lexical, grammatical, stylistic, and semantic transformations, which are focused on local issues. The prevalent challenges in humor translation include identifying comic elements, differences between cultural backgrounds of languages, multimodality and the complexity of linguistic constructions.

In order to explore tactics of comic units, the research outlines novel categorization of the degree of reproduction: full, partial, absent and acquired. Both

analysed multimodal and linguistic comic units show a high rate of full or at least partial reproduction. Prevalent tactics in the successful translation of wordplay are direct/synonymous equivalent and modulation if such equivalent cannot be used. Losses of humorous elements were mainly caused by addition, literal translation and substitution. Modulation and direct translation contributed to creating humorous effect in translation. Multimodal humor is mostly reproduced by completely different tactics due to its complexity, as it includes various cases of linguistic, situational and culturally specific units. Nevertheless, modulation is the most common technique in its translation. Each humorous element requires an individual approach, so the effectiveness of the tactics can only be traced in terms of the translator's 'style' and tendencies to reproduce comedy.

The study also revealed domestication to be the dominant strategy for reproducing humorous effect in the series. Comic realia are mostly adapted with the use of calque, modulation, substitution, blending, and cultural and variant equivalents. Some realia are foreignized due to formal restrictions. The use of cultural equivalents, in particular phraseological units, is evident in the reproduction of profanities and fixed expressions. Culturally specific elements are conveyed by generalisation, adaptation and cultural equivalents. However, expressivation is the most common tactic/sub-strategy of reproduction, amplification and creation of a comic effect, which was found to consist of five types: the use of dialects, slang, suffixation, fixed expressions and stylistically more expressive equivalents. The expediency of using domestication and expressivation is justified by the comic genre of the translated material, the absence of a single author whose style would be distorted by approximation to the culture of the target language, and the enhancement of the humorous effect of the original, which captures the attention and attracts more viewers and increases popularity of the series and Ukrainian dubbing in general.

To conclude, the results provide us with a better understanding of how the humorous effect functions. The system of assessing the degree of translatability allows to comprehend the basic principles of the effective selection of tactics for reproducing different types of humor. Thus, it can serve not only as a basis for further

research but also be applied in practice. The justification of the domestication strategy outlines its productiveness and advantages in the sphere of Ukrainian dubbing.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахмедова Е. Д. Стратегії і методи англо-українського перекладу засобів мовного втілення еталонів художніх порівнянь. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Methodика викладання іноземних мов.* 2020. № 91. С. 80–86.
2. Болдирева А. Є. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі романів П.Г. Вудхауза) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2007. 23 с.
3. Голубенко Н.І. Концептуальні підходи до дослідження кінотексту в аспекті інтерсеміотичного перекладу. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2021. Т. 1, № 44. С. 152–157.
4. Жугай В., Материнська О. Засоби мовної реалізації та функції гумору у німецькому кінематографі. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2020. Т. 2, № 30. С. 178–187.
5. Калита О. М. Засоби іронії в малій прозі (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 238 с.
6. Лапарашвілі Т. Особливості англо-українського перекладу гумору у фільмах комедійного жанру. *Магістерський науковий вісник.* 2013. № 18. С. 82–85.
7. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : навч. посіб. 2-ге вид. Вінниця : Нова Кн., 2011. 136 с.
8. Підгрушна О. Г. Відтворення англійського гумору в українському художньому перекладі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2015. 227 с.
9. Підгрушна О. Г. Способи відтворення гумору в українському художньому перекладі. *Мова і культура.* 2014. Т. 3, № 17. С. 329–334.
10. Савіна Ю.О. Лінгвопоетичні засоби створення комічного та їх відтворення у процесі перекладу (на матеріалі творів Дж. К. Джерома й О. Генрі та їх українськомовних перекладів). *Закарпатські філологічні студії: науковий*

- журнал / голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. Вип. 9. С. 58-64.
11. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний та дискурсивний аспекти : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 519 с.
 12. Сокол Є. С. Особливості перекладу комічного в кінодіалогах (на прикладі серіалу «Теорія великого вибуху») : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 035 «Філологія». Миколаїв, 2020. 13 с.
 13. Attardo S. *Linguistic Theories of Humor*. Berlin : Mouton de Gruyter, 1994. 426 p.
 14. Bennett K. The new iconicity: challenges for translation theory and practice. *Translation Matters*. 2019. Vol. 1, no. 2. P. 1–8.
 15. Borisova T. Linguistic Aspects of the Contemporary Theories of Humour. *Proceedings Of University Of Ruse* : proceedings of scientific conference, Ruse. Ruse, 2019. P. 47–53.
 16. Chiaro D. The Primer of Humor Research. Verbally expressed humor and translation / ed. by V. Raskin. Berlin-New York : Mouton de Gruyter, 2008. P. 569-608.
 17. Corina I. Definition of translation, translation strategy, translation procedure, translation method, translation technique, translation transformation. *Scientific Collection «InterConf»* : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Theory and Practice of Science: Key Aspects», Rome, 19–20 February 2021. 2021. P. 473–485.
 18. Differential Relationships of Light and Darker Forms of Humor with Mindfulness / J. Hoffman et al. *Applied Research in Quality of Life*. 2019. Vol. 15, no. 2. P. 369–393. URL: <https://doi.org/10.1007/s11482-018-9698-9>.
 19. Dynel M. Introduction to Special Issue on Humour: A Modest Attempt at Presenting Contemporary Linguistic Approaches to Humour Studies. *Lodz papers in pragmatics*. 2008. Vol. 4, no. 1. P. 1–12. URL: <https://doi.org/10.2478/v10016-008-0007-1>.

20. Dziemidok B. O głównych formach komizmu. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, Lublin. 1961. P. 57–91.
21. Gambier Y. Translation strategies and tactics. *Handbook of Translation Studies*. 2010. Vol. 1. P. 412–418.
22. González L. P. Multimodality in Translation and Interpreting Studies: Theoretical and Methodological Perspectives. *A Companion to Translation Studies*. 2014. P. 119–131.
23. Kress G. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. Abingdon : Routledge, 2010. 212 p.
24. Krikmann A. Contemporary Linguistic Theories of Humour. *Folklore: Electronic Journal of Folklore*. 2006. Vol. 33. P. 27–58.
25. Low P. A. Translating jokes and puns. *Perspectives: Studies in Translatology*. 2011. Vol. 19, no. 1. P. 59–70.
26. Martin R. A., Ford T. The Psychology of Humor: An Integrative Approach. 2nd ed. Academic Press, 2018. 548 p.
27. Mihalcea R. The Multidisciplinary Facets of Research on Humour. *Applications of Fuzzy Sets Theory: 7th International Workshop on Fussy Logic and Applications : proceedings*, Camogli / ed. by F. Masulli, S. Mitra, G. Pasi. 2007. P. 412–421.
28. Murtisari E. T. Explication in Translation Studies: The journey of an elusive concept. *The International Journal for Translation & Interpreting Research*. 2016. Vol. 8, no. 2. P. 64–81.
29. Newmark P. A Textbook of Translation. Hertfordshire : Prentice Hall International (UK) Ltd, 1988. 306 p.
30. O’Sullivan C. Introduction: Multimodality as challenge and resource for translation. *The Journal of Specialised Translation*. 2013. No. 20. P. 2–14.
31. Sarcasm as Contrast between a Positive Sentiment and Negative Situation / E. Riloff et al. *Proceedings of the 2013 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*, Seattle, 19 October 2013. 2013. P. 704–714.
32. Schjoldager A., Gottlieb H., Klitgård I. Understanding Translation. Hans Reitzels Forlag, 2008. 307 p.

33. Tardzenyuy N. C. Revisiting Translation Strategies and Techniques. *International Journal of Comparative Literature & Translation Studies*. 2016. Vol. 4, no. 4. P. 48–56.
34. Vandaele J. Humor in Translation. *Handbook of Translation Studies*. 2010. P. 147–152.
35. Vandaele J. Introduction: (Re-)Constructing Humour: Meanings and Means. *The Translator*. 2002. Vol. 8, no. 2. P. 149–172.
36. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation / ed. by S. Bassnett, A. Lefevere. London : Routledge, 1995. 353 p.
37. Vinay J.-P., Darbelnet J. Stylistique comparée du Français et de l'Anglais. Paris : Didier, 1972. 333 p.
38. Wallace C. J. Translating Laughter: Humor as a Special Challenge in Translating the Stories of Ana Lydia Vega. *The Journal of the Midwest Modern Language Association*. 2002. Vol. 35, no. 2. P. 75–87. URL: <https://doi.org/10.2307/1315168>.
39. White E. B. A Subtreasury of American Humor / ed. by K. S. White, E. B. White. New York : Coward-McCann, inc., 1941. 814 p.
40. Zabalbeascoa P. Humor and translation, an interdisciplinary. *Humor: International Journal of Humor Research*. 2005. Vol. 18, no. 2. P. 185–207.
41. Netflix: number of subscribers worldwide 2024 | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/250934/quarterly-number-of-netflix-streaming-subscribers-worldwide/> (date of access: 19.05.2024).
42. What We Watched: A Netflix Engagement Report. *Netflix*. URL: <https://about.netflix.com/en/news/what-we-watched-a-netflix-engagement-report> (date of access: 19.05.2024).

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

43. Соловей Е. С. Іронія. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: <https://esu.com.ua/article-12622> (дата звернення: 13.03.2024).

44. Гумор. *Словник української мови: в 20 томах.* URL: <https://sum20ua.com/?page=694&searchWord=%D0%B3%D1%83%D0%BC%D0%BE%D1%80&wordid=20587> (дата звернення: 12.03.2024).

45. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Black humour | Dark Comedy, Satire & Irony. *Encyclopedia Britannica.* 2023. URL: <https://www.britannica.com/topic/black-humor> (date of access: 13.03.2024).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

46. Netflix. Дубляж до серіалу «Розчарування». URL: <https://www.netflix.com/search?q=%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%87%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&jbv=80095697>.

47. Netflix. Першоджерело англійською мовою. Disenchantment. URL: <https://www.netflix.com/search?q=disenchantment&jbv=80095697>.

Додаток А

Повне відтворення комізму		
Оригінал	Переклад	Тактики
<i>Troubadour: How is it hanging, Princess?</i>	<i>Трубадур: Зависаєте, принцесо?</i>	Адаптація (сленговий частковий еквівалент) + модуляція
<i>Elfo: Just because I'm not jolly all the time doesn't make me a wierdo... Hey! Get outta here, Wierdo!</i>	<i>Ельфо: Те, що я не веселий увесь час зовсім не означає, що я дурко... Гей! Ану відвали, Дурко!</i>	Модуляція
<i>Woman: I'm drowning</i> <i>Elfo: I'm Elfo!</i>	<i>Жінка: Я тону!</i> <i>Ельфо: А я ельфо!</i>	Дослівний переклад (+ додавання «а», що посилює комічний ефект нерозуміння Ельфо)
<i>King Zog: Well, I got into some shenanigans in my day, but my mom never lost her head.</i> <i>Knights: We recovered this.</i> <i>King Zog: Oh, mom's head. Mom's head?</i>	<i>Король Зог: Е, я теж міг щось утнути у свій час, та мама не втрачала голови.</i> <i>Лицарі: Ми знайшли оце</i> <i>Король Зог: О, мамина голова. Голова?</i>	Прямий відповідник (ідіоматичний еквівалент)
<i>Odval: This was her lair.</i> <i>Sorcerio: That's gonna need more than a fresh coat of frosting.</i>	<i>Одвал: Це було її лігво</i> <i>Сорсеріо: Тут шар глазури точно не допоможе.</i>	Антонімічний переклад (негативація)
<i>Pendergast: Get those</i>	<i>Пендергаст: Взяти цих</i>	Транспозиція

<i>little bastards. And help me up, I'm beetleing.</i>	<i>паскуд. І допоможіть мені встати, я ніби жук.</i>	(номіналізація)
Часткове відтворення комізму		
Оригінал	Переклад	Тактики
<i>Bean: Alright. Wish me luck.</i> [Falls] <i>Luci: Good luck.</i>	<i>Бін: Гаразд. Схрестіть пальці.</i> [Падає] <i>Люцик: Обережно.</i>	Контекстуальний відповідник + модуляція
<i>Luci: What? Nuh-un. I'm your demon, baby. We're magically linked, like lollipops and rug fuzz.</i> <i>Elfo: It's fine.</i>	<i>Люцик: Що? Не-а, я твій демон, мала. У нас магичний зв'язок, як в льодяника і волосся.</i> <i>Ельфо: Смасьно.</i>	Модуляція + фонологічне відтворення (графон)
<i>King Zog: Blessings to you, from your greasy hair to your filthy, ripped-up shoes.</i> <i>Odval: Those are his feet, Your Highness.</i> <i>King Zog: Those are feet?</i> <i>Farmer: Well, it's understandable. They are leathery. Plus, there's laces holdin' the skin on.</i>	<i>Король Зог: Благословляю вас від немитих голів аж до задрипаних чобіт.</i> <i>Одвал: То босі ноги, Ваша Величносте.</i> <i>Король Зог: То ноги?</i> <i>Фермер: Що ж, вони таки на вигляд шкіряні. А ще на пятах мозолі ніби підбори.</i>	Повна заміна комічної одиниці на іншу
<i>Man: Nice moves, grandpa!</i>	<i>Чоловік: Ти крутий, діду!</i>	Модуляція

<i>Sorcerio: You heard the shish kebab. Let's give it a shot!</i>	<i>Сорсеріо: Ви чули цей кебаб. Треба спробувати.</i>	Генералізація (+ стратегія очуження)
<i>Dagmar: Sorry, Queen Oona. I didn't mean to ruffle your feathers. Oona: For the last time, they are not feathers. I am not bird-type!</i>	<i>Датмар: Пробач, королево, не хотіла прим'яти твоє пір'я. Уна: Ще раз кажу, це тобі не пір'я, бо я не пташка!</i>	Дослівний переклад
<i>Luci: Ooh, boo-hoo. Baby doesn't wanna get killed by her daddy. «I'm a chicken.» [Lucy imitates chicken] Bean: Hop on, boys. Unless you're chickens.</i>	<i>Люцик: У-у-у, ой-ой. Манюня не хоче, щоб її татко вбив. «Я ціна-сцикля». [Люцик імітує курку] Бін: Заскакуйте, якщо ви не сцикли.</i>	Додавання + культурний відповідник
Втрата комізму		
Оригінал	Переклад	Тактики
<i>King Zog: Give her some phony-baloney job with a fancy title and a sash. [Bean wears a sash with inscription «Ambassador»]</i>	<i>Король Зог: Дайте їй якусь липову роботу з гучною назвою і грошей. [Бін стоїть у стрічці з написом «Ambassador»]</i>	Повна заміна комічної одиниці
<i>Sven: The horse has big, beautiful teeth. Like you. Bean: Your tooth is beautiful, too.</i>	<i>Свен: У кобили великі гарні зуби, як у тебе. Бін: У тебе теж гарні зуби.</i>	Зміна граматичної форми (транспозиція)
Створення комізму		

Оригінал	Переклад	Тактики
<i>Shoko: Whaaa...</i>	<i>Шоко: Шооо...</i>	Фонологічна адаптація (алітерація між звуком та зображенням досягнена шляхом використання вимови відмінної від літературної норми)
<p><i>Bean: Hang on. I've got a bad idea.</i></p> <p><i>Elfo What's bad about it?</i></p> <p><i>Oh, never mind, I see.</i></p>	<p><i>Бін: Тримайсь, у мене погана ідея.</i></p> <p><i>Ельфо: А що в ній поганого? Ох, проїхали, зрозумів.</i></p>	Контекстуальний відповідник

Додаток Б

Повне відтворення комізму		
Оригінал	Переклад	Тактики
<p><i>King of elves: For centuries, no elf has ever left Elfwood.</i></p> <p><i>Speako: Except Leavo</i></p> <p><i>King of elves: Speak no more of Leavo, Speako!</i></p>	<p><i>Король ельфів:</i></p> <p><i>Сторіччями жоден ельф не покидав</i></p> <p><i>Ельфвуд.</i></p> <p><i>Триндо: Окрім Покидо.</i></p> <p><i>Король ельфів: Не тринди про Покидо, Триндо.</i></p>	<p>Калькування (сема+суфікс) реалій та варіантні відповідники</p>
<p><i>Elf: No elf has ever returned, not even Returno</i></p>	<p><i>Ельф: Жоден ельф ще не повертався, навіть Поверно.</i></p>	<p>Калькування (сема+суфікс) реалій та прямий (словниковий) відповідник</p>
<p><i>Luci: Stand back, chumps.</i></p> <p><i>Watch as a non-chump chumps these chumps.</i></p>	<p><i>Люцик: Відійдіть, лохи.</i></p> <p><i>Дивіться як нелох залошить цих лохів.</i></p>	<p>Варіантний відповідник + наслідування граматичних форм оригіналу</p>
<p><i>Bean: I wish you guys would help.</i></p> <p><i>Luci: Save it for the Wishmaster.</i></p>	<p><i>Бін: Не бажаєте допомогти?</i></p> <p><i>Люцик: Бажання – то до Мріймайстра.</i></p>	<p>Додавання + вибір варіантного відповідника</p>
<p><i>Zog: Someone jab him with a sword, make sure he's okay. Speaking of things getting poked, we've got a</i></p>	<p><i>Зог: Штрикніть його хтось мечем, перевірте чи живий. До речі про штрикання, треба</i></p>	<p>Варіантний відповідник</p>

<i>wedding to plan.</i>	<i>весілля гуляти.</i>	
<i>Zog: For our kingdom is rich in tradition, bet their kingdom is rich in... Well, riches.</i>	<i>Зог: Наше королівство багате звичаями, а їхнє багате...Ну, багатством.</i>	Словниковий відповідник
<i>Woman: I'm drowning! Elfo: I'm Elfo!</i>	<i>Жінка: Я тону! Ельфо: А я ельфо!</i>	Дослівний переклад (+ додавання «а», що посилює комічний ефект нерозуміння Ельфо)
<i>Zog: Well, I got into some shenanigans in my day, but my mom never lost her head. Knights: We recovered this Zog: Oh, mom's head. Mom's head?</i>	<i>Зог: Е, я теж міг щось утнути у свій час, та мама не втрачала голови. Лицарі: Ми знайшли оце Зог: О, мамина голова. Голова?</i>	Прямий відповідник (ідіоматичний еквівалент)
<i>Hansel: But come in. Make yourself casserole. I mean, comfortable.</i>	<i>Гензель: Та заходьте. Почувайтесь як у домні, тобто, як удома.</i>	Модуляція + контекстуальний відповідник
<i>Odval: That is wheat, Your Highness. Wheat. Zog: What? Odval: Wheat. Zog: What? Odval: Wheat. Zog: What? Odval: Wheat. Zog: What? Odval: Wheat.</i>	<i>Одвал: Це жито, Ваша Величносте. Жито. Зог: Що то? Одвал: Жито. Зог: Що то? Одвал: Жито. Зог: Що то? Одвал: Жито. Зог: Що то?</i>	Модуляція + додавання («то»)

<p>Zog: What?</p> <p>Odval: Wheat.</p> <p>Zog: What?</p>	<p>Зог: Що то?</p>	
<p>Bean: It's drunk and I'm late.</p>	<p>Бін: Вже п'яно і я пізно.</p>	Дослівний
<p>Elfo: Every visitor to Dankmire receives a famously warm welcome.</p> <p>Dankmarian: You are two minutes late.</p> <p>Oona: "Warm refers to the sweltering temperature, not the notoriously grim locals.</p>	<p>Ельфо: На всіх гостей Денкмайру чекає дуже теплий прийом..</p> <p>Денкмерієць: Ви спізнались на дві хвилини.</p> <p>Уна: Теплий це про температуру повітря, а не про тутешніх похмурих мешканців.</p>	Варіантний відповідник
<p>Luci: I can tell this place already sucks-</p> <p>Bean: -ceeds at-</p> <p>Luci: Blowing-</p> <p>Bean: -away our expectations.</p>	<p>Люцик: Можу сказати, що це місце від-</p> <p>Бін: -падне і-</p> <p>Люцик: -купа-</p> <p>Бін: -ється. в розкоші і славі.</p>	Модуляція
<p>Bean: Uh, what's your specialty?</p> <p>Chazz: Passive aggressive sarcasm. Just kidding. You got Chazz'd. I'll bring you what you deserve.</p>	<p>Бін: Е, а що у вас подають?</p> <p>Чез: Пасивно-агресивний сарказм. Ха, жартую. Я вас зачезив.</p> <p>Подам те, що ви заслужити.</p>	Транспозиція + калькування
<p>Dankmarian: They're</p>	<p>Денкмерієць: Вони</p>	Прямий

<p><i>heading deep into muskrat territory. The swamp monster will take care of them.</i></p> <p><i>Dankmarian: Aw...Oh, that kind of «take care of them».</i></p>	<p><i>прямують углуб території ондатр.</i></p> <p><i>Болотний монстр подбає про них.</i></p> <p><i>Денкмерієць: Оу... А, в тому сенсі «подбає».</i></p>	<p>(СЛОВНИКОВИЙ) ВІДПОВІДНИК</p>
<p><i>Bean: Hey, look at this. I got sleeves like a bat.</i></p> <p><i>Luci: Hey, Bat Bean, fly over here.</i></p>	<p><i>Бін: Гей, зацініть, у мене крила, як в кажана</i></p> <p><i>Люцик: Гей, Бетбін, лети сюди.</i></p>	<p>СЛОВНИКОВИЙ ВІДПОВІДНИК + транскодування</p>
<p><i>Zog: I was just giving orders!</i></p> <p><i>Hillbillies: Orders?</i></p> <p><i>Coincidentally, we about to cook up an order of king Ñ la king and grilled shrimpy.</i></p> <p><i>No, I'm kidding. We just gonna fry y'all up in some butter.</i></p>	<p><i>Зог: Я лиш усе замовив.</i></p> <p><i>Селюки: Замовив? Так склалося, що нам саме замовили короля по-короліуски і кріветку на грилі. Не, жартую. Ми вас просто на смальці підсмажимо.</i></p>	<p>Модуляція</p>
<p><i>Bean: It's too bad we never experienced bliss together.</i></p> <p><i>Elfo: We can, Bean. There's nothing in our way, except this arm.</i></p> <p><i>Bean: Oh, Elfo</i></p> <p><i>Elfo: Oh, Bean.</i></p> <p><i>Bean: You meant bliss the feeling.</i></p> <p><i>Elfo: There's another kind of</i></p>	<p><i>Бін: Шкода, що ми не відчули кайфу разом.</i></p> <p><i>Ельфо: Але можемо!</i></p> <p><i>Нам нічого не завадить, хіба що ця рука.</i></p> <p><i>Бін: О, Ельфо.</i></p> <p><i>Ельфо: О, Бін.</i></p> <p><i>Бін: То ти це мав на увазі.</i></p> <p><i>Ельфо: А ти про якийсь</i></p>	<p>Модуляція + генералізація</p>

<p><i>bliss?</i></p> <p><i>Bean: Yeah, it's a drug. It makes you hallucinate. You can do it in the Black Light District. I always wanted to try it.</i></p>	<p><i>інших кайф?</i></p> <p><i>Бін: Так, від наркоти. Її продають у районі чорних ліхтарів. Завжди хотіла спробувати.</i></p>	
<p><i>Elfo: You know, if you think about it, we're both imprisoned. You, like a wild animal. Me, in a complex web of lies.</i></p>	<p><i>Ельфо: Знаєш, якщо подумати, то ми обоє ув'язнені. Ти – як дика тварина, я – у хитросплетіннях брехні.</i></p>	Прямий відповідник
<p><i>Tess: Well, have I got news for you. This guy is a filthy-Elfo: Lover! I'm a filthy lover. So nasty.</i></p>	<p><i>Тесс: Щож, маю для вас новину, цей малий брудний-Ельфо: -бешкетник. Я брудний бешкетник. Непослу.х</i></p>	Модуляція
<p><i>Luci: If you're gonna dance with someone tonight, we'll work with what you got. And what you got are serious problems in the face and body areas.</i></p>	<p><i>Люцик: Якщо хочеш потанцювати з кимось, треба попрацювати з тим, що є. А в тебе є серйозні проблеми в зоні обличчя і тіла.</i></p>	Дослівний переклад
<p><i>Old Man Touchy: Long time no feel, Your Highness. It is an honor to fulfill your need for touch.</i></p>	<p><i>Дід Мацало: Давно не мацались, Величносте. Маю за честь помацати вас як слід.</i></p>	Адаптація сталого виразу культурним відповідником

<p><i>Bean: Elfo, this is not over!</i></p> <p>Stay-</p> <p><i>Elfo: Stay what?</i></p> <p><i>Knight: Stay cool, never change.</i></p>	<p><i>Бін: Ельфо, це ще не кінець. Будь-</i></p> <p><i>Ельфо: Що будь?</i></p> <p><i>Лицар: Будь собою, не змінюйся.</i></p>	Модуляція
<p><i>Elfo: I never even met my mom. Maybe that's why I've had such low elf-esteem.</i></p>	<p><i>Ельфо: А я своєї мами не знав, може через це в мене низька ельфооцінка.</i></p>	Калькування (за семами)
<p><i>Bean: Here's to peace between our peoples, and may all ill will between elves and humans be behind us.</i></p> <p><i>Elf: Look out! Behind us!</i></p>	<p><i>Бін: Вип'ємо ж за мир між нашими народами і залишимо всі незгоди між людьми і ельфами позаду.</i></p> <p><i>Ельф: Обережно, позаду!</i></p>	Словниковий відповідник
<p><i>Bean: Yes, Mom, it's, it's me. I grew. Mostly my teeth.</i></p>	<p><i>Бін: Так, мам, це...це я, виросла. Зуби особливо.</i></p>	Перестановка
<p><i>Sorcerio: It took all season, but it did. And by season, I mean fall or summer, or whatever this is.</i></p>	<p><i>Сорсеріо: На це пішов сезон, але так. Під сезоном я маю на увазі осінь, літо, чи що воно там таке.</i></p>	Прямий відповідник
<p><i>Bean: I don't know, I'm not really feeling anything.</i></p> <p><i>Luci: Me neither.</i></p> <p><i>Elfo: Me neither. Meither. Meither. Meither...</i></p>	<p><i>Бін: Не знаю, я не відчуваю нічого.</i></p> <p><i>Люцик: Я також.</i></p> <p><i>Ельфо: Я також.Я також. Також. Якож. Якож. Якож...</i></p>	Калькування блендингу

<i>Sven: We shall rule together as tyrant and tyrantina.</i>	<i>Свен: Будемо правити разом, як тиран і тирантіна.</i>	Транскодування
<i>Odval: I'm sorry. I'm sort of in the middle of someone right now.</i>	<i>Одвал: Мені шкода, та в мене зараз справ по горло.</i>	Модуляція
<i>Elf: Right, Watcho? Watcho: Hmm. I'll be watching and judging and generalizing.</i>	<i>Ельф: Так, Бачо? Бачо: Це ми побачимо, зясуємо і підсумуємо.</i>	Адаптація реалії калькуванням (сема+суфікс) + варіантний відповідник + модуляція
<i>Sven: You're not like some stuck up princess, are you? Bean: Did I say my party? I meant thy party. I'm all about possessive pronouns. They be the latest thing, does not thee know? Sven: Where I come from, we don't possess our pronouns. We let them run free, like the majestic snow chimp.</i>	<i>Свен: Ти ж не якась бундючна принцеса, правда? Бін: Я сказала моє свято? Це ж тину твоє свято. Я пруся від присвійних займенників. Це ж останній тиск, чи твій не знав? Свен: Там звідки я родом ми не присвоюємо займенники, вони бігають на волі, як величні снігові мавпи.</i>	Словниковий (усталений) відповідник + транспозиція
Часткове відтворення комізму		
Оригінал	Переклад	Тактики

<p><i>Oona: Tonight, you will be expected to perform your wifely duties. I mention this because it was difficult for me with the tentacles.</i></p> <p><i>Bean: I don't have tentacles</i></p> <p><i>Oona: Your husband will have tentacles.</i></p> <p><i>Bean: Are you trying to say testicles?</i></p> <p><i>Oona: I don't know. Just leave your eggs on the nightstand and get out of there.</i></p>	<p><i>Уна: Сьогодні тебе чекають подружні обов'язки. Я до того, що мені було важко з мандибулами.</i></p> <p><i>Бін: Звідки в мене мандибули?</i></p> <p><i>Уна: У чоловіків є мандибули.</i></p> <p><i>Бін: Ти маєш на увазі тестикули?</i></p> <p><i>Уна: Не знаю. Просто залиш яйся на тумбочці і тікай звідти.</i></p>	<p>Контекстуальна заміна</p>
<p><i>Luci: What's shakin', bacon?</i></p> <p><i>Merkimer: Not my loins, I'm afraid.</i></p>	<p><i>Люцик: Як справи, сало?</i></p> <p><i>Меркімер: Не дуже філейно, на жаль.</i></p>	<p>Адаптація + модуляція</p>
<p><i>Elfo: Do I detect some kind of mallow? I wanna say marsh.</i></p>	<p><i>Ельфо: Ви додали сюди фірку? Точніше зефірку.</i></p>	<p>Словниковий відповідник та часткове калькування (поділ слова, щоб лишилась «фірка»)</p>
<p><i>Bean: Hmm. I like this, but as a friend. Whatever it is, it's delicious.</i></p>	<p><i>Бін: Це щось таке знайоме. Хай там що це – воно смачне.</i></p>	<p>Модуляція</p>
<p><i>Luci: Hey, fish, that peanut butter on my tail was mine. Stupid fish, always takin' my</i></p>	<p><i>Люцик: Гей, ти, арахісове масло на хвості – моє. Дурні</i></p>	<p>Прямий відповідник + опущення (тому частково)</p>

<i>precious body butters.</i>	<i>риби, завжди обжиряють мої цінні масла.</i>	
<i>Elfo: Oh, thank God I got away...With so many things last night.</i>	<i>Ельфо: Хвала богам я живий... Це була пристрасна ніч.</i>	Модуляція
<i>Big Jo: I shall soon cast thee out, demon, with these sacred tools. Luci: You're a sacred tool.</i>	<i>Великий Джо: Я скоро вижену тебе, демоне, священним приладдям. Люцик: Священний придурок.</i>	Словниковий відповідник + модуляція (з алітерацією «при-»)
<i>Bean: Hay man. Luci: What? Bean:No, they've almost finished the hay man. Luci: What? The hay man? Bean:What the hey, man? I'm talking about the hay man for the harvest bonfire.</i>	<i>Бін: Копець. Люцик: Що? Бін: Ну, там просто великий копець Люцик: Що? Там капець? Бін: Та це якийсь капець. Я про соломяного копця на святкове багаття</i>	Модуляція + співзвучного з частковим відповідником (копиця) словом, що в не несе необхідного для перекладу значення, проте частково відтворює комізм.
<i>Luci: I've known a lot of writers. Most of 'em go to Hell. And the one surefire way to unleash your creative juice is with creative juice.</i>	<i>Люцик: Я знав купу письменників, більшість ідуть у пекло. І безвідмовний спосіб звільнити твої творчий сік – це творчий сік.</i>	Калькування
<i>The Herald: Returning to the court for the first time in 15</i>	<i>Геральд: Вона повертається уперше</i>	Модуляція + транспозиція

<i>years, once a statue, now statuesque, it's the dagmarvelous Dagmar!</i>	за 15 років. Спершу <i>статуя, тепер – як статуетка, це дагмовірна дагмар.</i>	(номіналізація)
Втрата комізму		
Оригінал	Переклад	Тактики
<i>Elfo: Oh. Hi, I'm Elfo. And you are?</i> <i>Dwarf: Busy. We're at war here.</i>	<i>Ельфо: О. Привіт, я Ельфо. А ти хто?</i> <i>Гном: Зайнятий. У нас тут війна.</i>	Додавання (<i>хто?</i>). Втрачається граматична пов'язаність реплік.
<i>Luci: Elf defence? Try self-defence.</i>	<i>Люцик: Доручи ельфа і зроби все сам.</i>	Заміна комічної одиниці зі збереженням семантики
<i>Arch Druidess: Do you, Guysbert, most Exalted Prince of Bentwood, Slayer of Metallica, take this woman to be your lawfully wedded wife?</i>	<i>Архідруїдка: Чи ти, Гізберт, найпафосніший принце Бентвуду, найкращий з тих, що, є береш цю жінку за своєю законну дружину?</i>	Повна заміна
<i>Sorcerio: Uh, might we borrow this little man for a moment? I just need to pick his brain. Through his nostrils.</i>	<i>Сорсеріо: Ем, можна позичити його ненадовго? Ось тільки мозок витягну. Через ніздрі.</i>	Дослівний переклад ідіоми
<i>Prendergast: Right now we mostly play corn exchanges,</i>	<i>Пендартгаст: Здебільшого ми граємо</i>	Модульоване калькування +

<p><i>but a lot of times, people look up from what they're doing.</i></p> <p><i>Bean: Wow, maybe someday you guys will play Cornchella.</i></p>	<p><i>на хлібних біржах, та люди на нас час від часу звертають увагу.</i></p> <p><i>Бін: Вау, може колись ви зіграєте нам Корчеллу.</i></p>	<p>транскодування</p>
<p><i>Executioner: I hope you don't mind wearing a uniform. Well, we best be heading to work. [laughs] That's an executioner joke.</i></p>	<p><i>Кат: Сподіваюсь ти не проти уніформи? Бо хтось втратить свою голову. Це катівські жарти.</i></p>	<p>Модульована заміна</p>
<p><i>Zog: Just butter 'em up with a nice toast.</i></p> <p><i>Derek: I am here tonight to butter your nice toast. Except I don't know how to. My nanny always does it for me. Sometimes, I like marmalade, too. Have you ever had apple butter? That's something I might also have.</i></p>	<p><i>Зог: Просто задобри їх гарним тостом.</i></p> <p><i>Дерек: Я прийшов, щоб намастити вам гарно тост. Але я не вмію. Мені їх няня завжди мастить. Я люблю тости із мармеладом. А ви куштували повидло? Інколи я і з ним тости їм.</i></p>	<p>Генералізований відповідник</p>
<p><i>Bean: Remember the name. Remember the face. Remember that time you had that play and my dad was the fat kid?</i></p>	<p><i>Бін: Запам'ятайте це ім'я і обличчя. Пригадуєте, як ви показали нам п'єсу, де тата грав опецьок?</i></p>	<p>Опущення + використання різних варіантних відповідників</p>
<p><i>Bean: Yeah, who is this mystery girl?</i></p> <p><i>Elfo: She's not a mystery, but</i></p>	<p><i>Бін: Хто ця дівчина-загадка?</i></p> <p><i>Ельфо: Вона не</i></p>	<p>Словниковий відповідник</p>

<i>she's definitely a girl. Friend. She's my girlfriend.</i>	загадка, але точно дівчина. Друг. Вона моя подруга	
<i>The Herald: She oozes grace and a shiny trail wherever she goes.</i>	Геральд: Вона сама вишуканість і лишає блискучий слід по собі.	Додавання + транспозиція
<i>Witch: And once he found the Eternity Pendant, things went south. Bean: So where is he now? Witch: He went north.</i>	Відьма: І щойно знайшов кулон вічності – зірвався з катушок. Бін: То де він тепер Відьма: На півночі.	Адаптація (фразеологічний еквівалент) + буквальне відтворення ідіоми
<i>Elfo: I think I found something! It may be- Big Jo: A way in.</i>	Ельфо: Здається, я знайшов щось. Може це- Великий Джо: Ось і вхід.	Додавання («ось і») Руйнується пов'язаність реплік між собою.
<i>Elfo: I don't want to interrupt whatever those four people are doing, but could you come throw a wet blanket, not that wet blanket, on the party upstairs?</i>	Ельфо: Я не хочу переривати те, що роблять оті четверо, але ви могли б кинути мокру ковдру, не ту мокру ковдру, на вечірку нагорі?	Дослівний переклад ідіоми (можемо вважати зокрема калькуванням)
<i>Bean: You should be proud of me, Dad. I finished my speech and all the nachos.</i>	Бін: Можеш пишатися, тату. Я дописала промову і з'їла начос.	Додавання («з'їла»)
Створення комізму		

Оригінал	Переклад	Тактики
<i>Bunty: I got married for a goat.</i>	<i>Банті: Я от вийшла за козла.</i>	Дослівний переклад
<i>Elfo: I demand a second opinion!</i>	<i>Ельфо: Вимагаю перемацання справи!</i>	Модуляція + створення контекстуальної гри слів (кліше перегляд справи адаптували до контексту)

Додаток В

Оригінал	Переклад
Власне експресивніший відповідник	
<i>Zog: Take off those common clothes and come down looking like a princess!</i>	<i>Зог: Зніми ці селюцькі лахи і вдягнися нарешті як принцеса!</i>

<i>Luci: Sorry, it's just, you have snot, like, all over your face.</i>	<i>Люцик: Вибач, там у тебе соплі, типу, по всій мармизі.</i>
<i>Elfo: Sure, you're a violent alcoholic, but you're not a killer.</i>	<i>Ельфо: Так, ти психована алкашка, але ж не вбивця.</i>
<i>Bean: I'm actually hoping for death.</i>	<i>Бін: Та я б не проти здохнути.</i>
<i>Luci: Ghosts are losers that got murdered.</i>	<i>Люцик: Привиди це дохлі невдахи.</i>
<i>Zog: Aw, that sweet, poor little bastard with the funny head.</i>	<i>Зог: Ах, цей милий недомірок із кумедною пикою.</i>
<i>- Now stop complaining, and build us the world's cleanest canal.</i>	<i>Тож годі нити, будуйте найчистіший у світі канал.</i>
<i>Chazz: Now, how does it feel when I slap your belly like this?</i>	<i>Чез: А як воно якщо я лясну отак по пузі?</i>
<i>- Just so you know, I would've done the same thing if you were a man.</i>	<i>До твого відома, я вчинила б так само якби ти була мужиком.</i>
<i>Derek: She said if I told you, she'd hurt Mr. Bear</i>	<i>Дерек: Якщо я розпатякаю вона скривдить містера Ведмеда.</i>
<i>Luci: Hey, Elfo, what are you lookin' at?</i>	<i>Люцик: Гей, Ельфо, на що це ти випріщився?</i>
<i>Elfo: Uh, while you were talking, the stick broke.</i>	<i>Ельфо: А, поки ви тринділи – гілка тріснула.</i>
<i>Zog: Who cares what a cat has to say?</i>	<i>Зог: Кого цікавлять теревені кота?</i>
<i>Merkimer: Cat-thing, I've always been my own man, never needed others for advice. But now I'm a pig, and my life's a mess.</i>	<i>Меркімер: Котику, я завжди був сам по собі, не питав ні в кого порад, та тепер я свиня і життя лайно.</i>
<i>Bean: I got jealous and put a dead owl in their cake.</i>	<i>Бін: Я приревнувала і запхала дохлу сову у торт.</i>

<p><i>Luci: I found him!</i></p> <p><i>Bean: You did?</i></p> <p><i>Luci: Wait a minute. It's just three quarters of a dead raccoon.</i></p>	<p><i>Люцик: Я знайшов його!</i></p> <p><i>Бін: Справді?</i></p> <p><i>Люцик: Хвилиночку. Це лиш три чверті дохлого єнота.</i></p>
<p><i>Zog: Oh, Beanie, you're a no-good, drunken disgrace. And in this kingdom, that's sayin' something.</i></p>	<p><i>Зог: О, Біні, яке ж ти нікчемне позорище. А в цьому королівстві це не пусті слова.</i></p>
<p><i>Bean: No! Gosh. I don't want a magic daddy, and I would never call you that even if you were.</i></p>	<p><i>Бін: Ні! Боже. Здався мені чаротатко. Навіть якби ти чарував, я б тебе так не назвала.</i></p>
<p><i>Elfo: You callin' me a liar? Oh, that's the stickiest. That's just real sticky coming from a friend.</i></p>	<p><i>Ельфо: Ти кажеш я брехло? Це так огидно. Дуже неприємно чути таке від друга.</i></p>
<p><i>Pops: Oh, yeah, it all started when I first laid eyes on your mother. I mean, hands. I couldn't keep -them to myself, and all of a sudden, she gave me a right hook, and I was in love.</i></p>	<p><i>Тато Ельфо: А, точно, все почалося, коли я вперше побачив твою мамцю. Тобто помацав. Ох, я не міг стриматися, а тоді зненацька вона зацідила мені у щелепу і я закохався.</i></p>
<p>Сленговий відповідник</p>	
<p><i>Oona: I know I'm not your mother, but I do have sex with your father.</i></p>	<p><i>Уна: Знаю, я тобі не мама, але я шпекаюся із твоїм батьком.</i></p>
<p><i>Luci: If we come home without the vial, your dad will pop a blood vessel. Probably one of yours.</i></p>	<p><i>Люцик: Якщо вернемося без флакона, твій тато когось порішить. І швидше за все тебе.</i></p>
<p><i>- I prefer to stay safe the old-fashioned way, running like a coward.</i></p>	<p><i>Я краще захищатимусь по-старому, тікатиму як сцикло.</i></p>
<p><i>Elves: We drink all night, uncontrollably.</i></p>	<p><i>Ельфи: Вночі банячимо як дурні.</i></p>

<i>Luci: Bean, do you prefer Elfo?</i>	<i>Люцик: Бін, ти б запала на Ельфо?</i>
<i>Luci: She drank her way out of depression like a pro.</i>	<i>Люцик: Вона професійно вгамувала депресію бухлом.</i>
<i>Bean: Oh, God, my dad's gonna kill us, and then the Vikings are gonna kill my dad.</i>	<i>Бін: Господи, тато нас уб'є, а потім вікінги тата порішають.</i>
<i>Bean: Wow, one day you're an amazing civilization, the next you're a creepy spook-house.</i>	<i>Бін: Вау, сьогодні ви розвинена цивілізація, а завтра стрьомний дім жахів.</i>
<i>Bean: Maybe then the king would pardon you.</i> <i>Zog: Don't bother. I can't hear nothin'!</i>	<i>Бін: Ти могла б вибачитись і тоді король би тебе помилував</i> <i>Зог: Не парся, я тебе не чую.</i>
<i>Crowd: Come on, kill her!</i>	<i>Натовп: Завали її!</i>
<i>Bean: Okay, or you're just a crazy old witch. But maybe that isn't what you wanted to be. Plus, there can't be that many opportunities for older women who like to cackle.</i>	<i>Бін: Добре, або ти просто шизонута відьма. Та може ти не хотіла стати такою. До того ж, чи є вибір у літніх жінок, які люблять реготати?</i>
<i>Bean: You know what I mean?</i>	<i>Бін: Доганяєш?</i>
<i>Bean: You know what, Oona? You're insane!</i>	<i>Бін: Знаєш, Уна, ти – прибецана.</i>
<i>Elfo: Big gal like you like parties?</i>	<i>Ельфо: Великі кралі люблять тусити?</i>
<i>Bean: Hey, look at this. I got sleeves like a bat.</i>	<i>Бін: Гей, зацініть, у мене крила як в кажана.</i>
<i>Robber: So, our crime, yeah, is one for the ages. A real legendary caper. We could use your help.</i>	<i>Грабіжниця: Отже дороженька, у нас тут злочин століття. Справжня легендарна справа. Допоможеш нам?</i>

<i>Bean: Well, I'll have to confer with my associates first.</i>	<i>Бін: Цей, мені треба спершу з братвою перетерти.</i>
<i>Luci: Maybe reality is the dream and dreams are reality. You ever think about that? I'm pretty high.</i>	<i>Люцик: Може реальність – це сон, а сни – це реальність? Ви про це замислювались колись? Я обдовбаний..</i>
<i>Luci: So, how we gonna kill your finacé? Candlestick in the conservatory? Candlestick in the face?</i>	<i>Люцик: То як ми кокнемо твого жениха? Свічником у консерваторії? Свічником у лице?</i>
Суфіксація	
<i>Zog: All I care about is this sweet, precious elf. Cram him in a cage!</i>	<i>Зог: Мене цікавить лише цей чепурненький ельфик. У клітку його!</i>
<i>Elfo: It's like they all have peppermint sticks up their asses.</i>	<i>Ельфо: Ніби у них усіх м'ятні льодяники в дупках.</i>
<i>Elfo: So, I'm thinking a little light powdering and then maybe nap time?</i>	<i>Ельфо: То може напудриш мені дупцю, а потім спатки?</i>
<i>Bean: Elfo, you coming?</i> <i>Elfo: Nah, I kinda got my pants full over here. More pow-pow on the bum-bum, please.</i>	<i>Бін: Ельфо, ти йдеш?</i> <i>Ельфо: Не, я тут тупу в штанці наклав. Більше пудри на дупцю, будь ласка.</i>
<i>Bunty: How my Charlie sparkled this morning when they heaved him into the burial pit.</i>	<i>Банті: Мій Чарлі аж сяяв того ранку, коли його поклали у могилку.</i>
<i>Pops: And who's that statuesque sugar stack? Oh, you're a chip off the old block, I see.</i>	<i>Тато Ельфо: Хто та солоденька торстиночка? О, та ти весь в татка, синку.</i>
Відтворення сталим висловом	
<i>Luci: Bean's getting yelled at by her</i>	<i>Люцик: Бін вислуховує моралі від</i>

<i>dad.</i>	<i>тата.</i>
<i>Capitan: Aye, 'twas held together mainly by stains.</i>	<i>Капітан: Так, власне, вона і трималася на соплях.</i>
<i>Luci: Shut up.</i>	<i>Люцик: Стули пельку.</i>
Діалектизми	
<i>Bean: Drop another one!</i> <i>The Griffin: All right, but I'll need 20 minutes and a big glass of milk.</i>	<i>Бін: Скинъ ще одне!</i> <i>Грифон: Добре, але треба 20 хвилин і горнятко молока.</i>
Нашарування кількох прийомів	
<i>Hillbillies: Don't worry. We ain't gonna eat you.</i>	<i>Селюки: Спокуха, ми вас не будемо жерти.</i>
<i>What if we rub sick chicken all over his face and hope for the best?</i>	<i>Я просто нактру йому пику хворим курчам, може зійде?</i>
<i>Merkimer: Keep the champagne chilled. I shall return before the last uncle passes out.</i>	<i>Меркімер: Шампанське охолодіть. Я повернусь до того як останній вуйко вирубиться.</i>